

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljsko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za članske izvod po Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon številka 3478.

Strokovna organizacija kot vzgojiteljica proletarijata.

Ena izmed največjih nalog strokovne organizacije je vzgoja proletarijata samega. In to v gospodarskem in kulturnem smislu. Ne glede na razna predavanja, ki jih strokovna organizacija daje svojemu članstvu, ne glede na sestanke, zborovanja, konference itd., mora strokovna organizacija vzgojevati svoje članstvo k solidarnosti. In to k solidarnosti svojega lastnega članstva in s tem k solidarnosti z vsemi delavci, to je k proletarski solidarnosti.

Pri vsaki zahtevi za izboljšanje svojega položaja, zakolektivne pogodbe, za osemurnik itd., nastaja praktična oblika zavesti proletarskega razreda. S takimi zahtevami članstvo izjavlja, da zna samostojno misliti, da se zaveda, da je človek-delavec enakovreden meščanskemu človeku-gospodu. S to zavednostjo pa nastaja potem že samoobsebi čut solidarnosti, skupnega delovanja, pojem discipline in zavest požrtvovalnosti.

Vsak član strokovne organizacije, ki bi tega vkljub vsemu ne hotel razumeti in ne maral postaviti svojega moža, je v organizaciji samo cokla in je boljše, da ga ni, da gre med one, ki so že po naravi — da se tako izrazimo — soglasni biti hlapi in klečplazci.

V tem pogledu je strokovna organizacija nekaka šola duševnosti in utrditve značaja.

S tem pa, ko se član zaveda samega sebe, ko se zaveda, da je strokovna organizacija njegov »Mi«, že skrbi in se trudi, da urdi veljavo tega izklesanega iz različnega materijala mogočen »Mi« in ne trpi poleg sebe tistega žalostnega, samo na sebe in za sebe skrbečega »jaz«. Dela in agitira in dokazuje temu majhnemu »jaz«, t. j. neorganiziranemu sotrpnu, naj postane tudi on ponosen, zaveden, mogočen »Mi«.

Strokovna organizacija vzgaja torej svoje člane pred vsem, da mislijo s svojimi možgani o gospodarskem stanju svoje okolice. Izrek nekake modrijana: »Papir vse prenese. Karkoli napišeš nanj, nikdar ne bo protestiral. Enak je tisti, ki nič ne misli in nič ne čita, a živi od mnenja drugih. Zato rabi razum, ako nočeš biti tak, kakor papir.«

To je dragocen izrek, tihoč se vseh, ki »žive od mnenja drugih«, to je, ki sami ne znajo in nočejo misliti, govore pa vedno z besedami, ki so jih slišali od drugih. Tu se uči tudi prejšnji indiferent, ki je morda vstopil v organizacijo, da se reši pred vednim prigovarjanjem organiziranega sotrpina in radi izgleda za kakšno podporo, da ni podpora prvo in najglavnejše, da je nevredno značajnega moža tuhtanje, kako bi prišel do podpore, računajoč, koliko tednov ali mesecev je že organiziran, da je upravičen dobiti podporo. Prvo, biti organiziran, je spoznati velikost samega sebe v skupnem »Mi« in s tem se zavedati, da je član in ud proletarskega razreda, katerega meščanski razred kot vladajoči razred ne da ničesar sam od sebe, ničesar s prošnjami, nego samo z zahtevo. In ta zahteva, s kakršnim »Mi«-jezikom je izrečena, tako se izpolnjuje. Če je ta »Mi«-jezik (moč organizacije) še majhen, premalo odločen ravno zato, ker je še majhen, se zahteva tako ne uvaža, kakor če bi »Mi«-jezik z močnim glasom stavil zahteve.

Zahtevi kovinarjev K. I. D. se je podjetje uklonilo ter jim dalo nabavni prispevek. Moč solidarnosti in organiziranosti kovinarjev je to dosegla.

Bodi Vam v vzgled vsem!

21. oktober 1929 je bil za rudarje in za rudarsko gibanje sploh zgodovinski dan. Rudarski proletarijat je vstal in glasno povedal, da noče biti več brezpraven in si priboril kolektivno pogodbo. Ni sicer kdove kako velik ta uspeh, ali iz nič se gore ne vstvarjajo.

Zato, rudarji, bodi Vaše geslo: »Kolikor moči, toliko uspeha«, in zapišite ga na zastavo Vaše strokovne organizacije, »Zveze rudarjev Jugoslavije«.

Poglej, sotrpni, uspehe prave strokovne organizacije in ne bodi zastojkar in izza ogla gledajoči in čakajoči! Sotrug mi bodi!

Knjige »Cankarjeve družbe« so že vse razposlane. Povsod so vsakogar naravnost razveselile in presenetile. Priglasilo se je še za letošnje knjige toliko članov, da je knjig zmanjkalo. Zato je »Cankarjeva družba« odredila drugo izdajo teh knjig, ki so se začele pravkar razpošiljati. Tako je prvo leto »Cankarjeva družba« dosegla 6000 članov in je 24.000 knjig razposlala med proletarijat.

Naj bo prihodnje leto 10.000 članov in naj gre med proletarijat 40.000 knjig. Zaupniki in poverjeniki, Vi ste, ki to uresničite!

Član predsedstva II. internacionale, član Društva narodov, belgijski narodni poslanec in senator De Brouckerè, si je 6. t. m. ogledal prostore Strokovne komisije in njenih strokovnih organizacij ter prostore »Svobode«. Izrazil se je prav pohvalno o delovanju teh delavskih organizacij, posebno o »Cankarjevi družbi« ter je pristopil celo kot član.

Nič bolj napačnega ni, kakor bojazen, da se bo zato članu slabše godilo, da se ga bo preganjalo. Žrtve so pri vsaki bitki. Ali če je armada »Mi« močna, so take žrtve nepoznane. Solidarnost vseh članov strokovne organizacije, disciplina in zavednost z voljo, doseči svoje pravice, zmanjšuje vsekakor žrtve, če jih že popolnoma ne onemogoča. Kakor hitro se kje pojavi bojazen, se s tem molče in nehoti razločno pove, da se ne čuti tisti »jaz« in tisti »Mi« za človeka, da je hlapec in hoče rajše ostati hlapec kakor zaveden in sam sebe se zavedajoč človek.

Zato je strokovna organizacija kot vzgojiteljica ne samo zaželjena, nego tudi nujno potrebna. Zakaj narporna je pot do uspeha, krčiti jo treba, a ko je izkrčena, je rezultat, je uspeh gotov. Učen z nebes ni priletel še nikdo, govoril ni takoj po rojstvu, še jesti sam ni znal v prvih mesecih ali celo letih, ko je zagledal svet.

Ta fakt pove več kakor nešteto besed. Ker ta fakt spremlja človeka do groba. Zato se treba učiti, čitati, misliti, treba se organizirati, organizacijo utrjevati, jo braniti, biti z njo eno, zavedati se v organizaciji in z organizacijo svojega velikega »Mi«.

Ivan Molek (Chicago, Ill.)

Mi vsi!

(Iz brošure »Proslave 15-letnice Slovenske Delav. Zdr. Zveze«, Cleveland, O. 1028.)

Jaz sam sem zrnec peska pod nogami,
ki vsak potlača ga z lahkoto v prah.
Mi vsi smo veter silen, ki pometi s peskom,
vihar, ki vam je v grozo, strah.

Jaz sam — nič,
mi vsi — moč!

Jaz sam sem bilka trave, ki pod hrastom gine
in strada solca v senci, tone v mrz. Z.
Mi vsi smo hrast mogočen na planjavi,
orjak, ki smeje bilkam se v obraz.

Jaz sam — nič,
mi vsi — moč!

Jaz sam sem sluga močnih — kdo me kupi?
Izreci ceno — zvemi kožo in kosti!
Mi vsi — svobodni! Naša cena naša je beseda;
postavimo jo mi, mi vsi — ne ti!

Jaz sam — nič,
mi vsi — moč!

Jaz sam — ti sam — on sam — smo sence,
ki zvijajo se, ko poka, pada, pada bič...
Mi vsi — mi vsi — mi vsi smo milijonska sila,
smo moč! — — — Izgine bič v nič.

Jaz sam — nič,
mi vsi — moč!
Mi vsi — bič!

Še šest mesecev stanovanjske zaštite.

Eno- in dvosobna stanovanja ostanejo zaščitena.

»Službene Novine« z dne 31. oktobra so objavile novi zakon o podaljšanju stanovanjske zaštite, ki je stopil s 1. novembrom v veljavo ter bo veljal do 1. maja 1930.

Novi zakon je samo podaljšanje zakona z dne 27. aprila 1929 in se glasi:

Čl. 1.

§ 2 zakona o stanovanjih z dne 27. aprila 1929. l. se izpremeni in slove:

»Od stanovanj, na katera so se doslej nanašale omejitve po zakonu o stanovanjih z dne 27. aprila 1929. l., ostanejo tudi po 1. novembru 1929. l. v mestih z več ko 10.000 prebivalci omejena:

1. stanovanja 2 sob, ako stanuje v njih rodbina z najmanj 3 člani,
2. stanovanja 1 sobe, ako v njih stanuje rodbina z najmanj 2 članoma.

Za sobo ne velja kuhinja, pred-soba, hodnik, stranišče, instalirana kopalnica in soba za služinčad.

Pod člani rodbine se razumejo sorodniki po krvi ali po zakonu do vključno drugega kolena, kakor tudi adoptirana deca.

Čl. 2.

V 1. odstavku § 4. se zamenja besedica »maj« z besedico »november«.

Čl. 3.

V 1. odstavku § 8. naj se postavi namesto besede »aprila« beseda »oktober«. V 1. in 2. odstavku pa mesto besed »od 15. junija« besede »s 1. decembrom«.

Čl. 4.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko ga kralj podpiše in dobi obvezno moč 1. novembra 1929 ter bo trajal do 1. maja 1930.

Podaljšanje je bolj načelnega pomena, ker ostanejo zaščiteni aktivni državni uradniki, državni upokojenci, njih rodbine in vdove ter invalidi in vojni vdove, rodbine v vojni padlih in umrlih ali onesposobljenih, končno vsi fizični delavci vseh strok, njih rodbine in vdove. Zaščiteni so le

eno- in dvosobna stanovanja,

in sicer dvosobna, če stanujejo v njem tri osebe člani rodbine, enosobna pa z najmanj dvema članoma rodbine.

Stanovanjski najemniki, če se niso z gospodarjem pogodili drugače, in niso več zaščiteni, se morajo izseliti do 31. decembra; ako je pa bilo stanovanje že prej odpovedano, se morajo izseliti do 15. novembra. Pravica do stanovanjske odpovedi ostane še ista v veljavi, kakor doslej.

Najemnina ostane neizpremenjena, če se najemnik ne pogodi drugače. V hišah, ki so bile zgrajene do leta 1928, se še nadalje ocenjujejo stanovanja komisijsko in če gospodar ne more oddati stanovanja v treh mesecih po pretirani najemnini, se nakaže stanovanje tistemu, ki ga zahteva in za najemnino, ki jo določi komisija. Vsako izpraznjeno stanovanje je pa prosto na razpolago hišnemu lastniku.

Z novim zakonom dobe

hišni lastniki znatno več svobode

in zlasti možnost, da oddajo stanovanja konkurenčnim potom. Zato se bodo najemnine stanovanj, ker je še vedno občutno pomanjkanje stanovanj, znatno zvišale.

Marsikdo je namreč prisiljen, če hoče dobiti stanovanje, ponuditi vsako ceno, če potem tudi strada.

Tako izgledajo drobtinice, padle z bogate mize.

Obrov:

Zadružništvo — zaveznik ostalemu delavskemu pokretu.

Razen palače ljubljanske Delavske zbornice in hiše celjske ekspoziture Delavske zbornice so vse delavske domove v Sloveniji postavile zadružne organizacije!

Kdor ima kaj soli v glavi in plemenitosti v srcu, mora sneti klobuk pred tem dejstvom. Naj mu bo še tako k srcu prirastel katerikoli del pokreta, toda zadružnemu mora izkazati globoko spoštovanje. Pa ne samo tiho spoštovanje, temveč glasno tako, da bodo vsi videli v zadružništvu svojega zaveznika in prijatelja.

Kakšen bi bil delavski pokret v Sloveniji, če bi delavskih domov ne bilo? Ali bi bilo mogoče organizirati in voditi take trume kovinarjev na Jesenicah in prirejati tako v masah obiskane gledališke predstave v Trbovljah, če bi ne bilo v obeh krajih tako krasnih domov?

Kaj je dom, vemo najbolj Ljubljančani, ki ga do otvoritve palače Delavske zbornice nismo imeli. Ves čas smo imeli lepe strokovne organizacije, toda kako naj bi bile te dobro funkcionirale v kletih v Gradišču. O kulturnem pokretu pa v tistih časih skoro ni mogoče govoriti.

Krasno idoča knjižnica prosvetnega odseka, naš ponos, »Cankarjeva družba«, veleobrat Ljudske kuhinje, ogromen napredek strokovnih organizacij v Ljubljani, vse to je bilo omogočeno šele z zidavo palače na Miklošičevi cesti.

Če nekateri delavski domovi v drugih krajih še niso prinesli tako razveseljivih rezultatov, s tem še ni rečeno, da jih ne bodo. Toda ti domovi so tukaj in namenjeni socialnemu napredku našega delavstva.

Ko lete včasih puščice na naš zadružne funkcionarje z ene strani od tistih, ki bi rajše pretopili izdatke za socialno-politične naprave, v velika povračila (dividende) in z druge strani od tistih, ki očitajo Svetku štruco, ker je deloval proti uničevanju zadružne imovine, šele vidimo, koliko ljudi je še pri nas, ki ne vedo, kako slabo bi se jim godilo tako v strokovnem, kakor kulturnem pokretu, če bi zadružne organizacije ne ustvarile gospodarskih temeljev našega celotnega delavskega pokreta. In tisti, ki misli, da bi bilo bolje, če bi dobil koncem leta namesto 300 kar 700 Din povračil, se ne zaveda, da bi bil ves pokret toliko slabotnejši in z njim tudi njegova plača, pri kateri bi izgubil letno dvakrat, ali še večkrat toliko, kolikor je za to dobil manj povračil.

Kakšno bi bilo bolniško in nezgodno zavarovanje in druge take ustanove, če bi ne bilo našega skupnega, dokaj močnega delavskega pokreta, si vsak lahko sam misli. In slednjič je rešpekt, ki ga širijo zadružne organizacije v nasprotnih vrste, tudi vreden omembe. Včasih, ko delavci niso imeli z milijoni razpoložajočih zadružnih organizacij, je

bilo splošno mnenje, da je delavec ali baraba vseeno.

Inteligenten čitatelj bo sam našel še stotine momentov, v katerih je zadružništvo mogoče steber skupnega pokreta. V vseh naštetih slučajih je zadružna organizacija v posredni funkciji pri izvajanju socialne politike.

V novejšem času se pa pričena zadružništvo uveljavljati z lastnim socialno-političnim delokrogom. Tu mislim na ustvaritev starostno-popravninskega fonda pri Konsumnem društvu za Slovenijo. Če bi vsi faktorji našega skupnega pokreta se nekoliko bolj interesirali za skupne zadeve, potem bi akcija za ta fond že lansko leto rodila mnogo večji uspeh. K temu fondu je dosežaj pristopilo

nih organizacij prostovoljno prispevali en del svojega prispevka. In lahko trdimo, da bi bolniških blagajn še danes ne bilo, vsaj v tej obliki ne, če bi bile delavske organizacije omejile svoje delovanje samo na platične zahteve, naj država z zakonom to vprašanje uredi Poleg idejne borbe za stvar, je trenaj vedno tudi konkretnega dela, da predvsem v lastnih vrstah razširi spoznanje o koristnosti inštitucije, katero zahtevaš. Zadnjič sem opozoril g. dr. Sagadina o početkih pokojninskega zavarovanja za privatne namoščence. Iz te razprave je razvidno, da je tudi pokojninsko zavarovanje privatnih namoščencev pričelo na sličem način, kajti predhodnik današnjemu Pokojninskemu zavodu so bila prostovoljna društva, ki so nalažala prispevke za izplačevanje starostnih rent svojim članom.

Prepričani smo lahko, da tudi starostno zavarovanje delavstva ne

vzeli to stvar v roke, da se to vprašanje pričena reševati na konkretnih temeljih.

Kodes je letos iz nedvignjenih dividend rezerviral za starostni fond svojih članov okoli 70.000 Din. Seveda je ta svota mala, razumeti je pa treba, da je za pičlo število članov, ki so se priglasili temu fondu zaenkrat dovolj velika. Vedeti je tudi treba, da razdeli Kodes letno okoli pol milijona Din na povračilih. Kadar bo mogoče dotirati starostnemu fondu vsako leto po pol milijona Din in ko bodo obresti dajale zopet obresti, potem bo starostno zavarovanje v malem izpeljano. In ko bodo ti uspehi tukaj, potem se bo dalo tudi onim delavcem izven članstva Kodesa dopovedati, da je ideja starostnega zavarovanja izpeljiva z razmeroma malimi žrtvami. Če nam to enkrat uspe, potem pa ni več daleč čas, ko bodo delavci zahtevali en del prispevkov tudi od poslodavcev, katerih dolžnost je pomagati onim, ki so jim izčrpali mladostne sile, da tudi na starost bedno ne poginejo. Kadar bo stvar tako konkretno izpeljana, bodo tudi državni faktorji lažje pridobljivi, da se stvar z zakonom reši.

To je današnji širši program zadružništva, pri katerem bi moral sodelovati ves delavski pokret. Upajmo, da se nam čimpreje posreči ga za to idejo res zainteresirati.

Veličina delavskega zadružništva.

Swobodno zadružništvo, organizirano v Mednarodni zadružni zvezi v Londonu, oskrbuje z življenjskimi potrebščinami 51 milijonov delavskih družin!

V naši ožji domovini poslujejo naslednja konsumna društva: Konsumno društvo za Slovenijo s 50 oddajališči, Konsumno društvo »Delavski dom« v Trbovljah s 3 oddajališči, Konsumno društvo »Posavje« v Zagorju z 2 oddajališčema in Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku s 4 oddajališči!

Konsumno društvo za Slovenijo (Kodes) oskrbuje 17.000 družin in je postavilo skupnemu delavskemu pokretu 11 krasnih delavskih domov!

Najnovejši razvoj zadružništva je v socialno-politični smeri. »Kodes« je že lansko leto upeljal fond za zavarovanje svojih članov za starost, smrt in brezposelnost!

Čisti dobiček privatne trgovine obogati posameznike, čisti dobiček zadružnih organizacij je pa namenjen vsemu članstvu!

Geslo zadružništva: Eden za vse, vsi za enega!

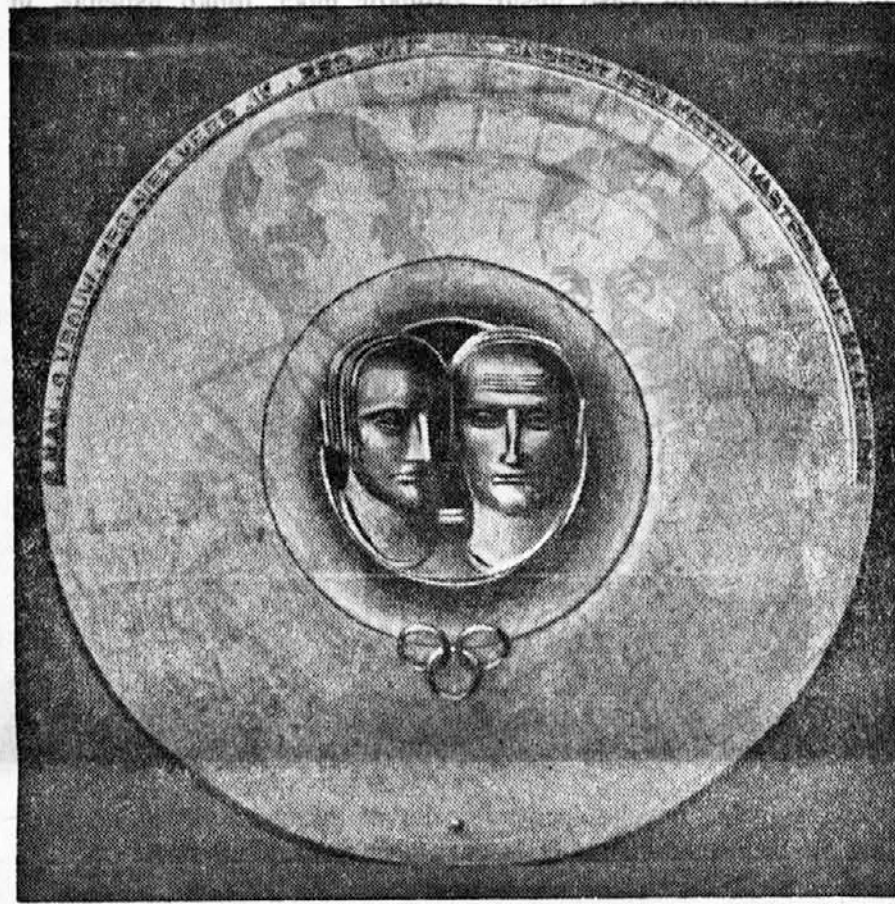
Ratifikacija dveh važnih socialno političnih pogodb.

Jugoslovanska in nemška vlada sta ratificirali dve zelo važni pogodbi, in sicer: Sporazum glede srbsko-hrvatsko-slovenskih kmetijskih delavcev in Pogodba glede socialnega zavarovanja. Oba dogovora sta bila podpisana v Berlinu dne 15. decembra 1928 ter sta dobila z obojestransko ratifikacijo zakonsko moč.

Sporazum glede sezonskih delavcev obsega pravzaprav dva dela: Zakon o sporazumu samem ter Delovno pogodbo za inozemske sezonske delavce.

Bistvena določila zakona so: Seljenje kmetijskih delavcev iz Jugoslavije v Nemčijo je sezonskega, ne stalnega značaja.

Nabiranje, posredovanje in najemanje takih delavcev se vrši na nemški strani potom »Nemške delavske centrale«, na jugoslovanski strani potom Centralnega odbora za posredovanje dela in Javne borze dela.

Posrebreni ščit iz bronu za upravno palačo konzumnega društva v Haagu.

V gornji polovici ob robu okrog je geslo, ki ga je napisala Henrietta Roland-Holst:

O mož, o žena, ne govori več „jaz“ govori „mi“ — „Jaz“ spenja okove še hujše, „mi“ jih drobi!

10 % članstva Kodesa. Prepričani smo, da bo akcija napredovala tudi, če gre v tem počasnejšem tempu. Ostale organizacije in njihovi funkcionarji bi se pa morali nekoliko bolj zavedati važnosti tega fonda tudi z njihovega stališča in moralno čim krepkeje podpreti akcijo zanj.

Če pogledamo nekoliko nazaj v zgodovino, vidimo, da se vse velike stvari razvile iz malih krožkov zavernih ljudi. Kar poglejmo današnje bolniške blagajne. Ali niso bili to nekoč odseki naših strokovnih organizacij, v katere so člani strokov-

bo drugače uvedeno. Večji nasprotnik starostnega zavarovanja delavstva so delavci sami, kakor njihovi poslodavci in sicer zato, ker v možnost starostnega zavarovanja ne verujejo, da je izpeljivo. Mnogo bo pa seveda takih, ki se bodo bali plačevanja prispevkov v te namene. Če je kdo velik prijatelj starostnega zavarovanja delavskih množic in če želi, da se bodo njegove želje čimpreje uresničile, potem mu je nujno svetovati, naj ne dela samo propagandistično za to veliko idejo, temveč naj pomaga zadružnikom, ki so

na sestavljene besede, n. pr.: dormočambro spalnica itd. Ko smo to povest dobro predelali, začnemo z odgovori in sicer:

A) **Respondu per jes!** Odgovori z da! Na vsa vprašanja pod tem naslovom moramo odgovoriti z »da«. Ta vprašanja naj bodo naša prva konverzacija v Esperantu ter od teh vežb je mnogo odvisna hitrost, s katero se bomo naučili govoriti. Pazite! Besedica **per** pod A) se prevaja isto kakor **kun**, razlika je samo ta, da pomeni **per** s, z (orodje, s pomočjo), **kun** pa s, z (spremistvo). N. pr. **Mi trančas per trančilo** režem z nožem, **mi venas kun la patro** pridem z očetom (v spremstvu).

Potem sledijo vprašanja s **per nel** z **nel**; **per nomo de persono!** z imenom osebe (o kateri mislimo govoriti); **per nomo de objekto!** z imenom predmeta ter **per nomo de loko!** z imenom kraja. Na ta vprašanja si moramo sami sestaviti primerne odgovore. S tem nam je dano polno svobode, da si namreč prikrojimo odgovore po že pridobljenem znanju Esperanta.

Opozarjamo Vas na važnost takega učenja, to je hišne konverzacije s pomočjo teh vprašanj. Čitajte večkrat in to glasno, da se priučiti ne samo jezik, ampak tudi uho. Dobro bi tudi bilo, če bi se dva sestala, od katerih eden vpraša, drugi pa odgovarja. Posebno težje stvari je dobro tako vežbati. (Nadaljevanje sledi.)

Dopisna šola za Esperanto.

(2. nadaljevanje.)

Odprimo stran 16. Kvara leciono (ge-) Četrta naloga.

Slovnica: Predpoga **ge-** označuje moški in ženski spol skupno; dodaje se samostalniku, ki znači moški spol v množini: **patro** oče, **gepatroj** starši; **sinjoro** gospod, **gesinjoroj** gospoda (gospodje in dame) itd.

Označimo esperantske stavke s 1 do 8. Prevod: 1. Ona stanuje pri dedu (starem očetu). 2. Njen oče je mlad. 3. Njeni starši so bili mladi. 4. Stara babica (stara mati). 5. Stari ded in babica. 6. Da, jaz sem tekel skozi salon. 7. Kdo sedi na onem stolu? 8. Včeraj so oni marširali.

Tolmačenje: V 3. stavku pomeni besedica **estis** pretekli čas, radi tega prevajamo s »so bili mladi«. V 6. stavku istotako »ni kuris smo tekli« itd. Pomena novih besed ne bomo več navajali, ker je že razviden iz prevoda samega. Preidimo na peto nalogo.

Kvina leciono. Na strani 17 se nahaja veliko število esperantskih besed. Numerirajmo iste po vrsti ter zapišimo njih prevod in sicer (esperantskih besed ne bomo navajali, ker ni potrebno):

1. nečak — 2. bratranec — 3. sin —

4. soprog — 5. gospod — 6. gospod (samac) — 7. gospodična — 8. otrok — 9. deček — 10. sorodnik — 11. predpona (vidi nižje razlago) — 12. tast — 13. tašča — 14. prijatelj — 15. zelo — 16. še — 17. pogostokrat — 18. redko — 19. vedno — 20. mnogo — 21. mnogi — 22. drugi — 23. tudi — 24. prijazen, vljuden — 25. vesel, radosten — 26. človek — 27. ljudje — 28. okrog, okoli — 29. spoštovati, ceniti — 30. šaliti se — 31. jesti — 32. jedilo — 33. večer — 34. govoriti — 35. toda — 36. skrbeti, brigati se — 37. o, glede na — 38. hiša — 39. pes — 40. kletka — 41. ptič — 42. truden — 43. priti — 44. k, h — 45. zadovoljen — 46. skoraj, kmalu — 47. po, za (časovno) — 48. ali —

Še nekaj neznanih besed: **dormi** spati, **lito** postelja, **familio** družina, **seĝo** stol, **loĝi** stanovati, **fenestro** okno.

Tolmačenje: V prvem stolpcu pod 11 stoji predpona **bo-**. Ona pomeni svaštvo pri ljudeh (ki so si v sorodu po ženitvi). Primer, besede pod 12 in 13. V drugem stolpcu stoji besedica **multe**, ki ima končnico **-e** (je torej prislov na vprašanje kako?). N. pr.: **li bele kantas** on lepo poje, **bone laboras** dobro dela.

Ko smo se naučili te besede, preidemo na povest. Čitajmo vse glasno in jasno. Naglas naj leži vedno na predzadnjem zlogu. Prevajajmo vse stavke ter pazimo

Najemanje se vrši le na podlagi delovne pogodbe, ki jo je sestavil strokovni odbor za kmetijstvo in gospodarstvo pri državnem zavodu za posredovanje dela in zavarovanje brezposelnih delavcev.

Druge delovne pogodbe, ki bi jih kdo sklenil z jugoslovanskimi sezonskimi delavci, so po nemških zakonih predpisih v toliko neveljavne, v kolikor se razlikujejo v škodo delavcev od delovne pogodbe, ki jo je sestavil zgoraj omenjeni strokovni odbor.

Nabiranje in najemanje delavcev za nemške kmetovalce se mora vršiti samo v skupinah najmanj dveh oseb. Skupine delavcev, večje od 14 oseb, vodi eden izmed delavcev, prvi delavec, kljub temu pa mora tudi sam delati z ostalimi delavci vred.

Skupine, večje od 24 oseb, pa vodi vodja skupine. Prve delavce in vodje skupine določijo Javne borze dela v sporazumu z nemško delavsko centralo.

Borze dela morajo skrbeti, da zberejo pravočasno predpisano število delavcev, katere natančno seznanijo z vsebino pogodbe. To mora biti tudi zabeleženo na pogodbi. Pogodba, ki mora obsegati imena vseh delavcev z natančnimi rojstnimi in domovinskimi podatki, se sestavi v 4 izvodih. Enega dobi delavska centrala, enega borza dela, enega delodajalec, enega pa prvi delavec, odnosno vodja skupine ali pa kdo

drugi, ki ga določi Javna borza dela izmed delavcev.

Delavke izpod 25 let se načeloma ne smejo posamezno nastanjati v delovnih krajih.

Delavci, prvi delavci in vodje skupin, ki prekršijo pogodbo, se več ne najemajo za delavce v Nemčijo.

Delavce prevzame nemška delavska centrala načeloma šele na nemški meji, ki tudi odredi, da se vsi delavci ob prestopu meje zdravniško preiščejo in cepijo. Bolni ali pa za delo nesposobni delavci se odpremijo nazaj v domovino.

Najete delavce sme uporabljati le tisti gospodar, ki jih je po pogodbi najel, le v izjemnih slučajih sme prestopiti delavec k drugemu gospodarju. V tem slučaju mora poslati delavska centrala en izvod pogodbe pristojni borzi dela in obenem priobčiti razloge. Toda mezdni in delovni pogoji se ne smejo poslabšati.

Najeti sezonski delavci uživajo glede zaščite delavcev, javnega skrbstva, ureditve delovnih pogojev itd., isto zaščito, kakor nemški delavci. Nemška vlada se zaveže, da bo uporabljala svoj vpliv, da bodo stanovanja kmetijskih sezonskih delavcev neoporečna v pravnem in zdravstvenem oziru.

Ta sporazum velja do 31. decembra 1929 in se podaljšuje molče od leta do leta, če se ne odpove najkasneje do 1. oktobra za konec koledarskega leta.

Delovna pogodba za inozemske kmetijske sezonske delavce.

Strokovni odbor za kmetijstvo in gozdarstvo pri državnem zavodu za posredovanje dela in zavarovanje brezposelnih delavcev je sestavil v smislu sporazuma delovno pogodbo, ki obsega podrobnejša določila glede zaposlitve sezonskih delavcev.

Trajanje delovnega razmerja.

V pogodbi navedeni delavci vstopijo v delo pri delodajalcu, ki jih je najel, ali pa pri njegovem nasledniku od dne, ko se najamejo, do takrat, ko se delo dovrši, najdalje pa do 15. decembra. Zavezati se morajo, da bodo opravljali vsa dela, ki jih jim poveri gospodar ali pa njegov namestnik, bodisi za dnevno mezdo, bodisi za plačo od kosa. O tem odloča delodajalec, odnosno njegov namestnik.

Delovni čas.

Če ni okrožne tarife, ali če ni ničesar določenega o delovnem času in njega izračunavanju, veljajo sledeča določila:

1. Za zajtrk, kosilo in večerjo se dovoljuje vsak dan dve uri, ki se vštejejo v delovni čas.

2. V delovni čas se všteje pot s kmetije do delovnega kraja in z delovnega kraja do kmetije.

3. V nujnih primerih morajo opravljati delavci prekočasno delo, ki se posebej nagrada. Kdaj so nujni primeri, presoja le delodajalec, odnosno njegov namestnik.

Drugače veljajo zakonske odredbe.

Razen ob nedeljah in evangeljskih praznikih imajo rimsko-katoliški delavci pravico počivati ob naslednjih rimsko-katoliških praznikih: Sv. trije kralji, Sv. Rešnje telo, Sv. Peter in Pavel, Veliki šmaren, Vsi sveti, Marijino spočetje. Če delajo rimsko-katoliški delavci ob rimsko-katoliških praznikih, ki so na delavnik in niso bili preloženi na nedeljo, dobivajo nedeljsko mezdo.

Mezde.

Mezda je dvojna: V gotovini in v naravi.

V gotovini: a) Če je ustanovljena za delovni kraj tarifna pogodba, ki velja za domače sezonske delavce, dobivajo tudi inozemski sezonski delavci vsakokrat isto skupno nagrado, kakor nemški sezonski delavci.

b) Če za delovni kraj ni tarifne pogodbe, ki velja za inozemske sezonske delavce, dobivajo inozemski sezonski delavci isto nagrado, ki jo dobiva ustrezna kategorija nemških delavcev za isto delo.

Kjer niso postavke za delo od kosa urejene s tarifo, se morajo od-

meriti tako, da zasluži delavec ob normalnem delu vsaj 30% več kot ob delu za dnevno mezdo.

njača, zglavje in volnena odeja, dalje mora biti skupno ognjišče za kuhanje in pranje. Stanovanje mora tudi sicer odgovarjati higijenskim predpisom.

Potni stroški.

Potne stroške do delovnega kraja in legitimacijske pristojbine trpi delodajalec.

Delovno orodje.

Delavci morajo vrniti orodje, ki jim ga je izročil delodajalec, čisto in nepoškodovano. Vsaka poškodba, ki se je zgodila z neredno uporabo ali pa morebitna izguba, gre v breme delavca.

Nravno vedenje, predčasna razveza pogodbe.

Vsak delavec je zavezan opravljati svoje delo kar najvestneje. Pokoravati se mora navodilom delodajalca in točno spoštovati hišni red. Denarne kazni se morajo izrekati le na podlagi delovnega reda.

Počitniške kolonije za vajence v Avstriji.

V ministrstvu za socialno politiko na Dunaju obstoja posebna »akcija za skrbstvo vajencev«. V zvezi z različnimi interesiranimi faktorji bolniške blagajne, dunajske mestne občine, delavske zbornice, raznih društev itd., je osnovala imenovana organizacija za vajence posebne počitniške kolonije, prave vajeniške domove, kamor prihajajo vajenci in vajenke na oddih za časa dopusta, ki jim pripada po avstrijskem zakonu do 4 tedne v letu. Počitniških domov imajo 7 na deželi. Za mesto Dunaj pa imajo še 6 vajeniških domov, v katerih oskrbujejo skozi celo leto vajen-

Delovno razmerje se more predčasno razvezati le iz tehtnih vzrokov. Surove žalitve, nenravne zahteve, zanemarjanje dela.

Socialno zavarovanje.

Vsak delavec ima v slučaju bolezni pravico do dajatev iz pristojne bolniške blagajne.

Zaščita, reševanje pritožb in poravnavanje sporov.

Pooblaščenca nemške delavske centralne imajo pravico, svobodno vstopati v kraje, kjer delavci stanujejo in delajo. Sprejemati morajo pritožbe delavcev in jih reševati. Vse pritožbe pa naj se pomožnosti rešijo na licu mesta.

Za poravnavo sporov, ki nastanejo iz delovnega razmerja, so pristojna delavska sodišča dotičnega okraja.

Sporazum o najemanju sezonskih delavcev in delovna pogodba sta sicer vstopila v veljavo šele 30. septembra 1929, vendar pa so se selili naši delavci že letošnje leto v Nemčijo na podlagi te pogodbe.

jenk (skupno 90.816 dni), v Brucku ob Leithi 1716 vajencev (skupno 42.629 dni), v Wieselburgu na Spodnjem Avstrijskem 1902 vajenki (47.893 dni), na gradu Neulangbachu na Spodnjem Avstrijskem 2659 vajenk (65.206 dni) in še v Azenburgu 61 vajenk (2037 dni), skupaj 11.717 gojencev in gojenk in 296.097 dni.

Same bolniške blagajne so prispevale v letu 1927 za ta okrevališča 472.469,76 šilingov, druge institucije pa 89.703,09 šilingov. Leta 1918 so poslali iz Dunaja prve transporte 404 vajencev v neke bivše barake za begunce v Mährisch-Trübau, katere je dalo ministrstvo za notranje zadeve brezplačno na razpolago.

Leta 1919 so za okrevališče v Gmündnu in Grödigu pri Solnogradu dali za inventar 85.806,76 kron, za najemnino barak 3550 kron in za popravila barak 8136,39 kron. Vseh stroškov v letu 1919 je bilo že 394.424,72 kron.

Leta 1920 se je otvorilo nadaljne 4 domove v Fischau, Brucku na Leithi in Landeggu za vajence, v Wieselburgu pa za vajenke. Obratni izdatki so že znašali v tem letu 1.797.150,42 kron, na samo prehrano je odpadlo 65 odstotkov vseh stroškov. Inozemske pomožne akcije so prispevale na živēju 530 tisoč kron.

Leta 1921 se je nabavilo kuhinjske naprave, perilo in drugo ter izdalo 550.939,76 kron. Pri povečanem obratu so bila potrebna tudi stavbna popravila za 7.554.029,37 kron. Za vse potrebščine se je skupno izdalo 12 milijonov 561.350 kron, od tega je odpadlo na življenske potrebščine 60 odstotkov.

V začetku leta 1922 se je v Niederalmu še ostale barake pokupilo za 2 in pol milijona kron. Isto leto so sezidali tudi proste zračne kopeli za 840 tisoč kron. Nakupili so še 50.463 kvadratnih metrov sveta za 5.608.721 kron. Po vseh domovih so preuredili prostore, prenovili, dozidali itd. za 21.956.464 kron. V Brucku so izdali za kopalnico 29.495.792 kron. Za prehrano se je izdalo 233.600.319 kron; inozemske pomožne akcije so še povrh darovale živēju za 474.567.795 kron. Na obratne izdatke je odpadlo 408.128.548 kron; skupnih izdatkov je bilo v letu 1922 že za 1.252.591.547,19 kron.

Leta 1923 so znašali skupni izdatki 4.310.911.628 kron. Leta 1924 7193 milijonov 159.162 kron. Leta 1925 808.313,26 šilingov. Leta 1926 835 tisoč 992,89 šilingov. Leta 1927 pa 978 tisoč 257,05 šilingov.

Same bolniške blagajne so prispevale od leta 1919 do 1924 5.596.082,760 kron in od leta 1925 do leta 1927 1 milijon 323.963 šilingov.

Iz vseh teh ogromnih izdatkov in prispevkov vidimo, kako mala Avstrija v velikem obsegu skrbi za zdravje delavske mladine, za obrtni in trgovski naraščaj. To je velika zasluga njenih socialnih institucij in njenih delavskih voditeljev. Ta res moderna socialna politika je gotovo posnemanja vredna in more le koristiti narodu, ki je je deležen.

Opozorilo!

Naklada delavskega žepnega koledarja 1930 nam je pošla. Tiskali smo ga pač samo toliko, kolikor je bilo naročil. S posebno okrožnico smo dvakrat pozvali organizacije in zaupnike, da nam javijo, koliko koledarja vzamejo. Nekateri niso niti odgovorili in ker ne moremo tiskati koledarja, da bi ležal nerazprodan, smo se ozirali samo na prednaročila. Zato sedaj vsem zamudnikom ne moremo ustreči, dasi nam je žal. V bodoče se naj upoštevajo naše okrožnice.

Vse tiste pa, ki so prejeli koledar, prosimo, da naj čimprej obračunajo. Če ga imajo kaj odveč, naj nam tiste odviše izvode nemudoma vrnejo, da jih lahko odstopimo sodrugom, ki povprašujejo po koledarju.

Tudi z obračunanem se naj ne čaka, temveč se naj obračuna do konca novembra t. l.

STROKOVNA KOMISIJA.

Za prekočasno delo in za nedeljsko delo veljajo odredbe začasnega reda za kmetijsko delo, odnosno okrožnih ali srezkih tarif.

Ob neopravičenem in neosnovanem zaostajanju od dela, je delodajalec opravičen odtegniti od mezde, ki jo prejema delavec v gotovini, oni del, ki odpade na izvršeno delo.

Prejemki v naravi in stanovanju.

Vsak delavec dobi na teden nastopne prejemke v naravi: 15 funtov krompirja, 7 litrov posnetega mleka (vsak dan 1 liter), ali 3½ litra neposnetega mleka (vsak dan ½ litra), 9 funtov kruha, dva funta zdroba ali kaše ali pšena ali strošja, 1 funt ržene moke ali ¼ funta pšenične moke, ½ funta masti in ½ funta soli. Odkupovati deputat v gotovini je dopustno samo s pristankom obeh strank-pogodnic, ko sta se predhodno zedinili glede zneska odkupnine, in sicer izključno v obliki tedenske nagrade. V gotovini se odkupuje deputat po uradni najvišji ceni producentov ali pa, če take ni, po tržni ceni najbližjega tržišča. Vendar pa krompirja, mleka in kruha ni dopustno odkupovati.

Poleg tega se dodeljuje tudi brezplačno stanovanje, ločeno po spolu. Stanovanje mora biti opremljeno z mizami, sedeži, umivalniki, z omarami, za vsako osebo postelja, slam-

ce in vajenke. V vajeniške počitniške domove sprejemajo vajence na podlagi zdravniških izpričeval, ki jih izstavljajo uradni zdravniki bolniških blagajn. Doba počitnic je odmerjena na 4 tedne, da je na ta način omogočen sprejem večjemu številu. Da je akcija resna in obsežna, priča dejstvo, da je bilo sprejetih od avgusta 1918 do konca decembra 1927 v domove za počitnice 66.168 vajencev (od teh 18.638 vajenk samo iz Dunaja). Vsi ti vajenci so bili skupno 1.773.230 dni v domovih. Vajeniški počitniški domovi so nekaka okrevališča v najboljšem pomenu besede. Poskrbljeno je povsod za dobro in izdatno hrano, tako da se gojenec v 4 tednih zredi v domu povprečno za 4 kg. Na razpolago imajo zračne in vodne kopeli, po nekaterih krajih tudi toplice, lepa igrišča, športne prostore, vrtove in parke. V domovih so lepe in zračne spalnice, obednice in drugi primerni in potrebni prostori, a povsod tudi vsaj po ena predavalnica in telovadnica z gledališkim odrom. Vsak dom ima tudi svojo lastno knjižnico. Gojenci in gojenke se zabavajo, kadar vreme ne dovoljuje kretanje na prostem, s šahom in raznimi igrami ter poslušajo radio-koncerte.

V počitniškem domu v Niederalmu na Solnograškem je bilo oskrbovanih v letu 1927 1651 vajencev (skupno 41.946 dni), v Fischau na Spodnjem Avstrijskem 3190 vajencev in 322 va-

STROKOVNI VESTNIK.

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

Z dnem 7. novembra 1929 ob 7. uri zvečer se prične zaupniški tečaj, katerega se naj zanesljivo udeležijo vsi zaupniki vseh sekcij. Današnji položaj zahteva od vsakega zaupnika, da se izobrazuje in vežba duševno, ker le s tem je podano jamstvo za čvrsto organizacijo.

Sodrugri in sodružice, odzovite se vsi, ki resno mislite in hočete ustvarjati napredek v naših vrstah. Računstvo, korespondenca in pravopisje, knjigovodstvo in zemljepisje, zadržno-gospodarski problemi in zgodovina, to bodo glavni predmeti tega tečaja poleg razlage o naši socialni zakonodaji. Odzovite se vsi! Tečaj bo brezplačen in bo trajal dotlej, da se doseže zadovoljivi rezultat med zaupniki. Kolikor znaš, toliko veljaš dandanes in ker je tako, potrudi se vsak, da se izuriš v osnovnih problemih, ki so za vsakega zaupnika neobhodno potrebni.

Upravni odbor.

Zahtevi jeseniških kovinarjev ugodeno.

Dne 25. oktobra se je podala širša delegacija glavnih funkcionarjev Saveza Metalstkih Radnika Jugoslavije, sekcija težke železne industrije Jesenice, z glavnim zaupnikom na generalno direkcijo radi toliko časa nerešene zahteve za enkratni izredni nabavni prispevek ter je stavila na gospoda generalnega ravnatelja vprašanje, da li je izglede za končno ugoditev te zahteve.

Gospod generalni ravnatelj Noot je delegacijo obvestil, da je po prizadevanju na vseh merodajnih mestih lastnikov rešil, da je ta zahteva delavstva odobrena in da se izplača, in sicer:

Delavcem in delavkam z najnižjo plačo se izplača 400 Din, delavcem višjih kategorij 300 Din in mladoletnim 200 Din.

Zahteva delavstva je podjetje reduciralo po 100 Din, za kar pa se zaupniki niso izjavili proti, ker je družba pokazala dobro voljo, da se je sicer po dolgem času končno mirnim potom doseglo to.

V nedeljo, dne 27. oktobra dopoldne ob 9. uri je članstvo zborovalo v Delavskem domu na Savi. Ob izredno veliki udeležbi nabitih prostorov so poročali zaupniki o rezultatu in končno o tem, da se izplačilo izvrši dne 8. novembra skupaj ob tedenski predplači. Navzoči so sprejeli poročilo zaupnikov na znanje in jim z glasovanjem dali zaupanje za postopanje z zaključnim rezultatom.

Ni še minilo eno leto, odkar je jeseniški kovinar postal zopet organiziran in že beleži ta solidarnost svoj prvi uspeh. Sicer so nekateri klerikalni zaupniki tirjali, da se jih pritegne v skupnost za to akcijo trdeč, da ne bo poprej rešeno to mezno gibanje, dokler ne bodo tudi oni pritegnjeni k posredovanju. Baš ta njihova strankarska bahavost pa je odvrnila vsako možnost skupnega sodelovanja z njimi.

Mi organizirani kovinarji nismo vložili te zahteve zato, da bi se strankarsko okoristili s tem, niti zato, da radi tega s tem škodujemo kakšni nasprotni organizaciji; to zahteva smo vložili vsled opravičenosti, vsled bede, pomanjkanja, vsled tega, ker so leta minila, odkar je ta organizacija zabeležila zadnji uspeh in zadnji povišek za jeseniško, javorniško in dobavsko delavstvo Kranjske industrijske družbe.

Vse organizacije, če imajo resen namen delavstvu koristiti, ker se imenujejo izrazito delavske, naj nam odgovorijo na sledeče:

Šest let je Savez Metalstkih Radnika s svojimi zaupniki gledal razmere jeseniških kovinarjev z žalostjo, kako se je upropadčalo to, kar je ta organizacija poprej s trudom in težavnimi taktičnimi postopki dosegla. Šest let so razni strebarji hodili na Jesenice pridigovat in prodajat zlate gradove, šest dolgih let je kader zaupnikov naše organizacije gledal te pustolovščine. Vsak je imel na prostu, da jeseniške kovinarje potegne za seboj in jih po drugi poti vodi do boljše življenja, kakor je to vršil Savez Metalstkih Radnika Jugoslavije.

Na prostu je bilo, odgovorite nam, zakaj niste ne eden ne drugi ničesar storili? Da, mi vemo; vaš odgovor je molk, kajti sami ne veste, zakaj vam je zavezan jezik ob tem vprašanju; zato pa vejo dati na to odgovor bolje oni, ki so vas odhajevali od naše resne skupne organizacije.

Ob trenutku pa, ko je bilo vse na robu propada, kar se je že enkrat pridobilo, so naši zaupniki kakor en mož stopili zopet na branik, da pred vsem očuvamo kolektivno pogodbo in zastavimo vse sile za to, da se jeseniški kovinar obdrži na stopnji človeka in si stopnjema z razvojem podjetja osigura obstoj. Ob dvajseti uri je bilo, ko smo pozvali delavstvo, da naj preneha napadno sanjati o kralju Matjažu z geslom: »rešitev delavstva je delo delavstva samega«, in delavstvo nam je sledilo. Prvo plačilo za to spoznanje je tudi že s tem prejele, zato pa naj sleherni med nami zaposleni delavec spozna, da je resnično in nepobitno resnično edino resna organizacija, ki je jeseniškim kovinarjem mnogo koristila, Savez Metalstkih Radnika Jugoslavije in da je dolžnost vsakega, da pristopi in pomnoži vrste te organizacije, ki je najglavnejši faktor za kulturno povzdigo jeseniških, javorniških in dobavskih kovinarjev.

Kovinarji na Jesenicah, Javorniku in Dobravi, vi, ki ste organizirani, zavedajte se svoje velike misije, ki jo s tem, da ste organizirani, vršite. Zavedajte se tega, da je strokovna organizacija naša najjača kulturna povzdiga delavskega razreda. Zavedajte se tega, da je edino v okviru naravnega razvoja, v sklopu naravnih zakonov, podano jamstvo boljše bodočnosti delavskemu sloju. Vihtite uma svitli meč nad vsemi, ki še tavajo v temi, odprite jim oči, da bratje vsi enaki smo.

Vztrajajte kljub vsemu in vsem težavam stalno organizirani, kajti stotero se vam bo obrestovalo to, kar boste s svojo vztrajnostjo in solidarnostjo vplačali organizaciji, katera ste vi!

Ljubljanski kovinarji k oblastni konferenci S. M. R. J.

V kovinarski organizaciji je že od nekdanj navada pred konferencami povedati svobodno svoje mnenje, po konferenci se pa pokoravati sklepom, če so že posamezniku všeč ali ne.

Med ljubljanskimi kovinarji vlada za letošnjo oblastno konferenco še prav posebno zanimanje. Kovinarska organizacija v Ljubljani se je tako razširila, da jo je bilo treba razdeliti na dve podružnici: Ljubljano in Moste. Okoli novega leta je bilo organizirano vse kovinarsko delavstvo v ljubljanskih

Kakor je lepo rekel predsednik avstrijske kovinarske zveze, stari naš sodrug Domes, to ponavljamo tudi mi: »Kovinar v kovinarski organizaciji naj se čuti kot kovinar!«

Drugo važno vprašanje je za nas delovni trg. Živo se moramo zavedati, da ima prav strokovna organizacija reševati vprašanje zaposlitve svojega članstva. Ne rečem, da se na tem dosedaj ni delalo. Toda mi želimo več sistematičnega dela, h kateremu naj bodo pritegnjeni vsi interesenti. Na eni strani je sicer naša naloga, v kolikor nam je mogoče vplivati na danes prevelikanski dotok naraščaja v kovinarsko stroko. Še važneje pa je ogledati okoli sebe položaj na delovnem trgu in s pametnimi prizadevanji speljati odvisne sile tja, kjer bi jih rabili. Brez dvoma je, da se bo kovinarska industrija zlasti v južnih krajih Jugoslavije močno razvila. Vedeti je pa treba, da bo ta rabila v prvi vrsti dobro kvalificirane samostojne delavce, ki jih bodo obratni organizirali. Vedeti je treba, da za ta posej ljudje iz tehničnih šol, kakor je ljubljanska srednje-tehnična, niso porabni, temveč oni praktiki, ki so si poleg prakse pridobili tudi potrebno teoretično znanje. Naša skrb mora torej biti, zbrati vse ukazeljne praktike iz vrst našega članstva in jim organizirati priliko, da svoje profesionalno znanje izpopolnijo. Če bomo v novonastajajoče tovarne na jugu pošiljali tako pridobljene delovce in mojstre, ne bo težko premagati odpor, ki vlada na jugu proti strokovnim organizacijam in bo mogoče v tovarnah vpovstaviti tudi take delovne higijenske in plačilne razmere, da bo tudi ostalemu delavstvu, ki bi z naših krajev iskalo posla na jugu, mogoče priti do kruha.

Tretje vprašanje, ki se tiče predvsem nas Ljubljancev, je pa sklenitev solidne kolektivne pogodbe v ljubljanskih kovinar-

samo 400 Din. In morali smo biti zadovoljni brez vsake pritožbe. In tako gre mesec za mesecem. Kaznujejo pa kar po petnajst dni z denarnimi kaznimi, povrh pa še znižujejo plače.

Mislilim, da se bomo vendarle kmalu prebudili iz tega letargičnega spanja in se organizirali.

Sprejmite pozdrave, sodrugri!

RUDARJI.

Po mezdnem gibanju rudarjev pri TPD.

Mezdno gibanje rudarjev je zaključeno. V zadnji številki lista »Delavec« je bil objavljen protokol sporazuma. Vsak rudar, ki je organiziran, si ga je lahko prečital. Poleg tega so se vršili še javni rudarski shodi po revirjih, na katerih se je rudarskemu delavstvu ta protokol sporazuma še posebej obrazložil. Do tukaj je sedaj vse v redu. Nikdo ne more reči, ki se za svoj lastni interes vsaj nekoliko zanima, da mu ta protokol sporazuma ni znan. Če pa še kljub vsemu temu komu (neorganiziranim) ni znan, mu je pa pot do spoznanja odprta, pot v razredno strokovno organizacijo.

Ali sedaj pa k sporazumu samemu. Da, res je, kakor je neki delavski list napisal, da je bil 21. oktober 1929 zgodovinski dan za rudarje. Pa ne samo za rudarje, temveč tudi za vso rudarsko gibanje sploh. Ta dan je odločil, da v nadalje rudarski proletarijat največje premogovne družbe v državi ne bo več brezpraven objekt izkoriščanja od strani svojega delodajalca, temveč da hoče biti kot delavski razred tudi enakopraven v svojih pravicah za svoje težko delo.

Res je, da uspeh, predvsem materijelni, za delavstvo ni zadovoljiv. Ali priznati se mora, da je po šestletnem brezpogodbenem stanju izvojevanje kolektivne pogodbe vse-kakor velik napredek. To so razumeli rudarji že v gibanju samem. Zato so bili v svojih zahtevah skromni. In ko so prišli zastopniki strokovnih organizacij poročati o rezultatu, so sicer ugotovili, da se tega niso dosegli, kar so želeli, a vendar so poročilo vzeli na znanje in zavesti, da so obstoječe strokovne organizacije v skupni koaliciji storile vse, kar se je storiti dalo, da se pridobijo, kar se pridobiti more. Ali kakor povsod drugod, tako in še posebno tukaj velja geslo: kolikor moči, toliko uspeha! Tudi to je rudarsko delavstvo razumelo. In v tem tiči glavni uspeh tega gibanja. Zavest rudarjev, da se brez razrednih strokovnih organizacij ne dajo braniti gospodarski in socialni interesi delavstva, se vzbuja. To je dokaz v tem, da se članstvo Zveze rudarjev Jugoslavije stalno dviga, posebno v Zagorju in Rajhenburgu. Tudi Trbovlje prihaja. Oni rudarji, od katerih je že vsa ostala javnost mislila, da je v njih zamrla vsaka razredna zavest, oni zopet vstajajo. Počasi sicer, a v zavesti, da hočejo vstati. In v tem vstajenju hočejo obstoječi sporazum še zboljšati. To je njih glavna naloga v prihodnosti.

Za sedanjost je pa nujna potreba vsem rudarjem razumeti naslednje: zastopnik Trboveljske družbe je ob priliki mezdnega razprave izjavil: »Vsaka pogodba je lahko nič drugega kakor kos papirja.« Da, res je to. Ali samo do takrat, če se interesenti sami za njo ne zanimajo. Da se bo družba kot interesent za njo zanimala, o tem ni dvoma. Ali mrtva in brezkoristna bo ta pogodba za rudarje, ako jo sami ne bodo znali postaviti v življenje.

Zato, rudarji, uveljavljajte to pogodbo s tem, da zahtevate uvedbo iste točko za točko. Kjer bi se pa predstavniki družbe protivili temu, imate vašo strokovno organizacijo Zvezo rudarjev na razpolago, katere člani morate postati vsi. S tem najbolje uveljavljate sedanjo, ob enem se pa pripravljate za doseglo boljše kolektivne pogodbe, ki bo slehernemu delavcu omogočila človeka dostojno življenje.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Delavcem v tovarni »Pollak«.

Mi smo že večkrat pisali o razmerah v tej tovarni in predvideli, kako se bo delavstvu godilo, kadar opusti svojo strokovno organizacijo. In res! Dnevno se razmere slabšajo. Po tovarni se na napisnih deskah pojavljajo naredbe in odredbe, ne da bi se delavstvo kaj vprašalo, ali iskalo z njimi sporazuma za eno ali drugo stvar in ne da bi se oziralo na to, če je to v skladu z zakonom. Kdor se drzne tem odredbam ugovarjati, »marš« iz službe. Zadnji teden se je zopet pojavil napis, da se radi praznika dela od 7. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Torej 10 ur. Prepovedalo se je, da ne sme nihče več med opoldanskim odmorom povziti v tovarni boro kosilo. Kam naj grede delavci, ki so iz okolice Ljubljane, povziti svoj kosček kruha s kavo ali fižolom. Ali se naj vsedejo pred tovarno na pločnik, vsak s svojim piškom v roki? Pozimi —? Po vseh večjih tovarnah so zato pripravljene jedilnice. Pri »Pollak«-u tega ni.

Vedno je neka domneva, da se kraje oziroma strah, da se ne bi kradlo. Po tovarnah, kjer se delavce za njihovo delo posteno plača, ni tega strahu. Je že tako. Kdor vse črno vidi, je tudi sam črn. In res. Ali se vam trpinom že ni veliko vzelo? Kje so čevlji, katere ste vsako leto dobivali, kje podplati, kje plačani prazniki? Ali se niso znižale vaše, že itak slabe plače in odpravile razne socialne pridobitve. Kdo je napravil te neznosne razmere, da je nastal ta črni pekcl trpljenja?

Delavci! Ali niste tudi sami sokrivi s svojo brezbriznostjo? Ali naj gre to tako

To je naš ponos!

24.000 knjig je Cankarjeva družba razdala med proletarijat v prvem letu svojega obstoja.

Sodrugri in sodružice! Ali Vam ne igra srce ponosa? Vi ste, ki ste to ustvarili. Prva izdaja je bila v enem tednu razposlana. Zmanjkale so knjige; novi člani, sicer zamudniki, a vendar člani, so se oglašali in se še oglašajo. Amerika, Nemčija in Avstrija (Koroška) jih želijo. Morali smo izdati drugo izdajo, ki se je začela sedaj razpošiljati.

Naj se prihodnje leto v Cankarjevo družbo strne 10.000 članov, da bo šlo 40.000 knjig med proletarce. Vi, poverjeniki, zaupniki, funkcionarji strokovnih, kulturnih in gospodarskih delavskih organizacij, Vi ste tisti, ki to uresničite. Zato ne odlašajte, nego nabirajte, agitirajte, da bo vsak član Vaše strokovne, kulturne in delavske organizacije tudi član Cankarjeve družbe. Zakaj za 20 Din članarine dobi 4 knjige. Da so lepe in vredne tega denarja, vidite iz letošnje izdaje.

Naj kipi ideja, naj kipi delo, naj bo živahnost med nami in naj bo rezultat 10.000 članov Cankarjeve družbe za prihodnje leto! To bo ponos nas vseh!

CANKARJEVA DRUŽBA.

obratih, kolikor ga je sploh v sedanjih razmerah organizirati mogoče. Če hočemo biti objektivni — in to hočemo — je treba priznati funkcionarjem, ki so bili v zadnji dobi na čelu oblastnega in onim podružničnega odbora, da posedujejo odlično agitacijsko silo.

Toda vprašanje, s katerim imajo opravka vse strokovne organizacije v Jugoslaviji, kako obdržati članstvo, ki ga je organizacija zbrala okoli svojih zastav, je pa v Ljubljani, kakor dosedaj vedno, bilo slabo rešeno. Jaz sem daleč od tega, da bi iskal krivcev v posameznih osebah, gre mi le za stvar. Organizacija, ki je prebrodila svojo fazo agitacije, mora vedeti, da klic »fantje, organizirajte se!« ne more biti ona sila, ki frajno združuje že organizirane člane.

Ljubljanci bodo to vprašanje prinesli na dnevni oblastni konferenci in od nje pričakujemo avtoritativnega odgovora nanj. Mi bomo po naši najboljši moči in vednosti zbrali za ta odgovor primerno gradivo in ga predložili konferenci v razpravo. Nekaj tega naj nam bo pa dovoljeno v tem članku nanizati.

Članstvu organizacije, ki se je skoro polnoštevilno zbralo, je treba preodkazati teren za akcije. Zavedati se moramo, da organizacija ni sama sebi namen in končni cilj, temveč le sredstvo za dosego cilja.

Prva in glavna naša skrb je obdržati organizacijo tako enotno kakor je sedaj. V Ljubljani imamo prednost, s katero se ne morejo povaliti niti naši berlinski tovariši, kajti razen naše organizacije ne posluje nobena druga kovinarska organizacija. Zavedati se je treba, da to ni samo naša zasluga, temveč tudi zasluga tistih, ki niso ustanavljali ne nacionalnih in ne verskih kovinarskih organizacij. Naša skrb mora biti, da jim k temu ne damo povoda in moralne upravičbe. Zato hočemo v bodoče še vestneje čuvati organizacijo, da ne bo delala nacionalnim ali verskim čustvovanjem posameznikov nikakrno našja.

skih obratih. Ne gre nam tukaj za kake nezasižane novotarije. Želimo predvsem, da se razmerje kovinarskega delavca do podjetja pogodbeno tako utrdi, da bo tako delavec kakor podjetnik vedel, pri čem da je. Da imamo želje izboljšati delovne in higijenske razmere v tovarnah, nočemo tajiti. Izkazalo se bo tudi, da je v posameznih slučajih tudi korektura plač nujno potrebna. Pri tem seveda ne mislimo na kake avanture in se zanašamo na to, da bo od resnih ljudi spregovorjena beseda naša uvaževanje pri vseh faktorjih, ki imajo odločilno besedo.

Naše članstvo želi tudi napram ostalemu delavskemu pokretu drugačne vloge, v kakršni je bilo dosedaj. Ne potegujemo se sicer za vodilno mesto, kakršnega smo imeli kovinarji pred nekaj leti. Želimo le tesnejšega stika z vsem delavstvom v vseh omih vprašanih socialne in mezdnje politike, ki se tičejo vseh delavcev. Mi se bomo trudili po svojih močeh prispevati skupnosti vse potrebne duhovne, moralne in ekonomske prispevke, ker se zavedamo, da bodo skupna delavska vprašanja ugodno rešena, če bo cel delavski pokret duhovno in organizatorično na višini. To so naše glavne želje, katere, upamo, da bo oblastna konferenca upoštevala.

Predsedstvo podružnice SMRJ Ljubljana.

Iz Kragujevca. Kako se vam godi, sodrugri tam v Sloveniji? V Kamniku porazena stavka nas je razgnala s trebuhom za kruhom. Mene in še nekatero v Kragujevac, v artil. tehn. zavod. Ali povem vam: kjer ni organizacije, ali če je slaba, je strašno. To čutimo vedno. Eno leto sem tukaj, pa le redkokdaj sem dobil mezdo izplačano na določen dan. Sedaj pa se še slabše dela z nami. Mezdo n. pr. bi po predpisih morali dobiti 25. oktobra t. l. Mi čakamo in čakamo do 30. oktobra. Ko pride označen datum, pričnejo izplačevati. In plačajo n. pr. meni namesto 1000 Din, kakor bi morali,

naprej? Ali smo res take cunje, da z nami briše vsak, kdor hoče in komur se poljubi. Ali nas ni lahko sram. Ali je vsega tega ponižanja treba? Dvignimo se iz blata, kjer ležimo na trebih in ne ližimo peta, ki hodijo po naših telesih. Dvignimo se k človečnosti. Ljudje smo vendar, živi ljudje! Poiščimo si zopet pota v organizacijo, k sodrugom, ki so možje in ne delajmo njim ovir v borbi za pravico, za človeka vredno življenje. Napravimo zopet strokovno organizacijo. Še je čas. Treba je volje, poguma, samozavesti in bo šlo in si homo ustvarili zanosno življenje in lepšo bodočnost.

K tragični smrti ravnatelja Hejnica.

»Slovenski Narod« je v ponedeljek, 4. novembra t. l. prinesel dopis mestnih delavcev, katerega ponatiskujemo tudi mi.

V tem dopisu je izražen ves obup in vsa grozota človeka-delavca, ki jo trpi v razmerah, nedostojnih človeka.

»Da ne bo nepotrebnega sumničjenja ali obrekovanja delavcev v mestnih nasadih v zvezi z zločinom, katerega žrtve je postal ravnatelj Hejnic, hočemo povedati resnico, v kolikor je to zdaj sploh mogoče. Za zločin, ki ga je storil naš sodelavec Janez Pajk, nismo v nobenem pogledu soodgovorni. Obsojamo ga morda še bolj, kakor ga je obsodila naša javnost. Obsojamo ga načelno zato, ker zločin in osveta ni naše orožje in ker se noben zaveden delavec k takim sredstvom ne sme zatekati. Tak korak lahko stori samo duševno zmeden in živčno uničen človek. Janez Pajk je kazal zadnje čase vse znake duševne zmedenosti, kar bo najbrže posledica grozeče redukcije. To se je pokazalo zlasti na dan umora, ko je zjutraj, preden je odšel na delo, odsekal glavo mačku, ga zakopal, položil nanj tri igralne karte in prižgal namesto sveče 10-dinarski bankovec.

Nam, mestnim delavcem, neprestano groze z redukcijo. Razumemo položaj mestne občine, ki se mora boriti s finančnimi težkočami in nima večkrat denarnih sredstev niti za najpotrebnejša dela, na drugi strani je pa treba računati s položajem delavcev, zlasti tik pred zimo, ko pomeni redukcija najhujši udarec. Ni čuda, če postane delavec, pod grozljivo redukcijo zmeden in nervozen, saj je v neprestanem strahu, da ostane čez zimo na cesti brez zaslužka in brez koščka kruha. Mestna občina bi pač morala računati s tem in če že ni čez zimo dovolj dela pri mestni vrtarniji, naj poskrbi, da bodo delavci ta čas zaposleni kje drugje. Prepričani smo, da bo mestna občina našo upravičeno željo upoštevala in da bodo grozljive z redukcijami vsaj zdaj, ko je zima na pragu, izostale. — Mestni delavci.

Druge poti ni.

Delo ustvarja bogastvo in vse, kar ima namen posredno ali neposredno služiti človeštvu in mu napraviti življenje čim udobnejše. Da, temu cilju bi imeli služiti vsi ogromni napori človeštva, ki najbrž še niso bili nikdar tako silni kakor v sedanjih doli. Cisto nič se ne motim, ako trdim, da tudi bogastva še niso bila nikdar tako ogromna kakor v sedanjih časih. Naivnež bi mislil, da je naravna posledica tega vedno večje in vsestranske blagostanje za prebivalce na svetu. Toda ni tako! Nikdar še ni bilo na svetu toliko siromaštva in bede, kakor ravno v sedanjih časih.

Ogromna bogastva bi vendar morala zadoščati za blagostanje vsega človeštva. Vsi izumi, vsa moderna tehnika bi vendar morala služiti vsem in jim lajšati žvlijske napore.

Zakaj ni tako? Kako to? Zato, ker se ustvarjene dobrine Dela krivično delijo. Zato, ker te koristi Dela ne služijo vsemu človeštvu enakomerno. Ker en posameznik v mnogih slučajih porabi za tisoče drugih. Peščica ljudi si je vzela za sebe v oblast in posest zemljo, sirovine in vsa sredstva za proizvodnjo. Ogromni del človeštva pa ne poseduje ničesar, razen svoje delovne sile, katero mora prodajati peščici posejdujočih.

Tu je izvor vseh krivic, tu je izvor razredov in razrednega boja. V tem je bistvo vsega socialnega vprašanja.

Čim bolj se je razvijala industrija, tem bolj so se kazali znaki razrednih razlik, tem ostrejša postajajo nasprotja. Razumljivo je, da je s postankom industrije vzniklo takoj delavsko gibanje, ker neposedujoči je kaj kmalu spoznal svojo nemoč kot posameznik. Delavsko gibanje je bilo ustvarjeno in je z Marksom dobilo smer in cilj. Način boja pa je usmeriti času in razmeram primerno.

Delavske organizacije so rastle vzporedno z industrijo. Vse dežele z razvito industrijo imajo močna delavska gibanja, ki postajajo sodooločujoči faktor.

Ako bi delavsko gibanje v stremljenju samo za končni ciljem pozabljalo na reševanje dnevnih porajajočih se socialnih problemov, bi delavski razred pred dosego istega izkrmavel in obnemogel.

S socialno politiko se ne da iz sedanje človeške družbe odpraviti vse krivice, vendar je z njo mogoče odpraviti marsikatero socialno zlo in njega posledice, kakor: pobijanje brezposelnosti, odpravo socialnih bolezni, skrajšanje delavnega časa itd. Delavske organizacije širom sveta so važnost socialne politike kmalu spoznale in svoje sile usmerile v ta pravico. Rezultati so vidni in uspešni. Vašingtonske konvencije, Mednarodni urad dela itd. Socialna zaščitna zakonodaja je po deželah, kjer je delavski pokret močan, že zadovoljivo izvedena.

Z razvijajočo se tehniko in racionalizacijo dela je postavljen težak problem brezposelnosti. (Samo Evropa jih ima deset milijonov.) Rešitev brezposelnega zavarovanja za te nedolžne žrtve je vsekakor aktualna. Boj za skrajšanje delovnega časa je z ozirom na to eksistenčno vprašanje milijonov. Higijenska zaščita pri delu in zdravniška ter materijalna pomoč v bolnišnicah in zavarovanje za onemoglost, starost in smrt je zahteva delavstva širom sveta in kjer je or-

ganizacijska moč delavstva, je navedeno že več ali manj izvedeno.

Tako se mednarodni delavski pokret bori potom socialno-zaščitne zakonodaje za izboljšanje položaja delavstva na eni strani, na drugi strani pa ga to nič ne ovira in gre dosledno svojemu končnemu cilju nasproti. Prava pot je to.

Naše delavstvo kaj rado kaže na razmere delavstva po drugih državah ter vzdihuje: ja, tam v Angliji, v Nemčiji ali v Avstriji, tam je življenje boljše, znosnejše. Da, sodrugi in delavci! Ali pomnite, da to ni prišlo samo po sebi. To je uspeh desetletij dolgega in požrtvovalnega dela v organizacijah. Svoji organizacijski moči se imajo zahvaliti za uspehe.

Mi, delavci pri nas, kaj in koliko smo delali za izboljšanje svojih slabih razmer? Kaj smo napravili v svojo obrambo? Koliko je naše organizacijske moči? Od 90.000 pri ljubljanskem okrožnem uradu zavarovanih delavcev dvomim, če je v organizacijah vseh »branž« 20.000 organiziranih. Bore malo storimo v svojo obrambo in se ni torej čuditi našim slabim razmeram.

Stojimo pred revizijo socialne zakonodaje. Mnogo se piše o stvari. Slušajo se razna mnenja in stališča. Strokovna komisija za Slovenijo je izvedla večjo akcijo. Na več kot 30 zborovanjih se je razpravljalo o vseh teh stvareh in z resolucijami smo na pristojna mesta sporočili naše stališče. Koliko se bo stališče delavstva upoštevalo, je vprašanje. Mi trdimo eno: Socialna zakonodaja in njeno izvajanje v vsaki državi je izraz organizirane moči delavskega razreda in dokler te moči ni, bo ta zakonodaja slaba ali pa je sploh ne bo. Nič tudi ne pomaga, če je par lepih zakonov samo na papirju.

Naše delavstvo mora najti pot v svoje delavske organizacije. Edino na ta način se more nadejati izboljšanja zaščitne zakonodaje in svojega položaja sploh. Delavstvo mora potom organizaciji, močnih organizacij, zahtevati to, kar mu pripada. Čim prej bo to spoznanje prišlo, prej bo drugače. To je edina pot, druge ni.

Član »Splošne del. zveze«.

Poslanec delavske stranke v angleškem parlamentu sodrug Smith, ki potuje po Jugoslaviji, je posetil naš Savez.

»Radniški Glasnik«, ki prinaša tudi sliko uglednega angleškega sodr. Smitha, poroča v svoji zadnji številki:

Sodrug Rennie Smith, delavski poslanec in tajnik v ministrstvu zunanjih del Velike Britanije, se je mudil pred par dnevi v naši državi. Dasi se je mudil sodr. Smith samo par dni v naši državi, je kljub temu našel časa in smatral za dolžnost, da se je kot voditelj delavskih kulturnih organizacij in aktivni delavec v splošnem delavskem pokretu Anglije zanimal za življenske razmere našega delavstva. Vračajoč se iz Atene, kjer je sodeloval na 27. Mednarodni mirovni konferenci, je obiskal Beograd in Zagreb. Ob prihodu v Zagreb mu je bila prva pot v naš delavski dom na Ilici 55, da vidi, če še žive in delujejo naše organizacije in če se jim njihovega delovanja ne ovira. Pregledal je vse prostore Saveza in se zanimal za številno moč našega pokreta v celih državah. Posebno ga je zanimalo, kakšne so plače našega delavstva po posrednih poklicnih panogah in kak je delovni čas. Razumljivo je, da je bil presenečen, ko mu je predsednik našega Saveza sodr. Haramina poročal, da je mnogoštevilno naših delavskih zaupnikov odpuščenih v nameri, da se naše organizacije poruši in da bi se potem moglo povsod delovni čas podaljšati od 8 na 10 in celo 12 ur dnevno. Čudil se je, da mnoga industrijska podjetja delajo več kakor 8 ur dnevno, dasiravno predpisuje zakon o zaščiti delavcev šurni delovni čas. Interesiral se je tudi za zavarovanje delavcev in je s sodr. Haraminom obiskal Središnji in Okrožni urad za zavarovanje delavcev. Nato je odpotoval, da si ogleda zdravilišče »Klenovnik«. Na potu iz Zagreba v »Klenovnik« je pregledal tekstilno tovarno v Oroslovu, kjer je dobil porazno sliko o tamošnjih delovnih razmerah in nizkih plačah. Središnji kakor Okrožni urad v Zagrebu sta mu zelo dopadla in je izjavil, da bi bila največja škoda, ako bi se tem institucijam onemogočil napredek in nadaljni razvoj. Predsedniku našega Saveza je obljubil, da, ako mu bo le mogoče, da se čez par mesecev povrne v Južoslavijo, da temeljito prouči življenske razmere našega delavstva, kar mu bo služilo v njegovem nadaljnjem delovanju.

Sodrug Rennie Smith je še med mlajšimi člani angleškega parlamenta. Kariero je začel kot učitelj ljudske šole, dovršil študij v ekonomski in politični znanosti na londonski univerzi. Več let je bil profesor asociacije za poučevanje delavstva na sheffieldskem vseučilišču. Vseled neumornega, neprestanega dela v delavskem pokretu je bil izvoljen v angleški parlament. Pred tem pa je bil v raznih evropskih državah; tako je bil n. pr. ravnatelj mednarodnega ljudskega kolegijsa na Danskem, potem ravnatelj poletne šole mednarodne federacije Trade Uniona v Amsterdamu. Pravtako je mnogo sodeloval v mednarodnem pokretu za povzdig etike med ljudstvom. Mnogo sodeluje tudi pri angleškem tisku in njegova knjiga »Splošna razorožitev ali vojna« je vzbudila po celem svetu veliko zanimanje. Za časa zadnje konzervativne vlade se je v parlamentu mnogokrat izkazal v debatah glede zunanje politike.

Sodrug je generalni tajnik nacionalne lige proti vojni, pravtako pa deluje v mirovni propagandi na Angleškem. Sedanja delavska vlada pa mu je poverila posest tajnika v ministrstvu zunanjih zadev. Ob enem pa je tudi tajnik grupe interparlamentarne unije.

Nas izredno veseli, da se angleški sodrugi interesirajo za bedne razmere našega delavstva.

Angleški delavski pokret je danes močan tako, da mu je uspelo prevzeti vsa

oblast v Veliki Britaniji. Mi čestitamo angleškemu delavskemu pokretu in mu želimo mnogo uspeha, naše delavstvo pa pozivamo, naj si stavi za vzgled angleški delavski pokret.

ŽIVILCI.

Pivovarji Maribor.

Večkrat smo že orisali brezprimerno šikaniranje delavstva med pivovarskim delavstvom splošno razpitega pivovarskega mojstra Hasenöhrla. V šikaniranju se je ta gospod temeljito izkazal že v pivovarni v Laškem, katero je, kakor mariborsko, kupila D. d. v Ljubljani ter je zajedno z odkupom pivovarne, najbrže vsled zgoraj omenjenih sposobnosti, prevzela tudi gospoda Hasenöhrla. Svojo tozadevno sposobnost je potem skušal praktično nadaljevati v ljubljanski pivovarni, vendar se njegova »podeželska« praksa v »mestu« ni dala uveljaviti. Vseled tega ga je ravnateljstvo poslalo v Maribor, kjer naj bi napravil red, katerega je g. Hasenöhrl na svoj način pričel takoj uvajati. Glasom sodnih spisov je ugotovljeno, da so po tovarni, v vseh kotih, celo v hlevu, ležale cele baterije steklenic piva, katerega so seveda odnašali delavci. Radi tega je Hasenöhrl, da zboljša kontrolo izdajanja piva, določil oddajo deputnega piva uslužbenecem le v navadnih steklenicah. Po tem naročilu se uslužbenecem ne bi smelo oddajati deputatno pivo v steklenicah s plombo, ki so namenjene za prodajo. Pri neki raciji pa je g. Hasenöhrl našel v sobi delavcev po omarah za odlaganje oblek polno takšnih steklenic, še po svojem nastopu službe in obdolžil uslužbenca sodruga Karola Tomažiča, ki je po pivovarni donesal uslužbenecem deputatno pivo, da je on kradel pivo.

Sodrug Karol Tomažič je nastopil temeljito obrambo in zahteval, da mu pivovarna izplača 14 dnevni rok, ker ga je radi gornje neopravičene obdolžitve odpustila brez odgovodnega roka. Pivovarna pa je Tomažiča ovadila še policiji radi tatvine piva s pripombo, da ga ovaja, ker je zahteval po odpustu še izplačilo 14 dnevnega roka.

Pivovarna »Union« je nato pred sodiščem po svojih zastopnikih, odvetcnikih dr. Mühleisen-u in dr. Kupniku, dokazovala, da so finančni stražniki, ki nadzorujejo v pivovarni promet piva, videli delavca Tomažiča, kako je nosil v žepih pivo v steklenicah s plombo, katerih bi po trditvi nadpivovarja Hasenöhrla po njegovem nastopu službe Tomažič ne mogel imeti, ker so bile odpravljene in jih je torej moral edino ukrasti. Delavec Tomažič pa je ponudil v svojo obrambo okrog 30 prič, od najnižjih do najvišjih uslužbenecev tovarne, v dokaz, da je moral še tudi po nastopu Hasenöhrla donesati zlasti višjim uradnikom pivovarne, posebno tudi ravnatelju, dalje časa deputatno pivo v steklenicah s plombami in da so mu uradniki dajali kot nagrado pivo v takšnih steklenicah. Vsi višji uslužbenci pivovarne so potrdili pred sodiščem, da je bil Tomažič vsa dolga leta (8 let) v službi pivovarne vesten, trezen in priden delavec, proti kateremu ni bilo nikdar niti najmanjše sumnje nepoštenosti in da so mu tudi dajali pivo v steklenicah s plombo.

Ko pa je Tomažič dokazal z zaupniki pivovarne, večinoma nemškimi uradniki in nadsladjarji, da je povsem nedolžen pri očitku jemanja piva v steklenicah, je pivovarna po g. Hasenöhrlu naenkrat iznesla trditev že pri tretji razpravi, da je videl finančni preglednik P. piti Tomažiča nedolžno in grenko pivo iz rezervoarja, ki je še toplo in je tovarna zahtevala za nastalo škodo pri tem nedodelanem pivu 1 Din odškodnine. Tomažič pa je dokazoval, da tudi tega piva ni nikdar jemal in da je priča finančni preglednik, ki je bil svojčas dacar in imel vsled tega v obilju prilike piti, alkoholik ter da mu radi tega ni verjeti in je to tudi dokazal Okrajno sodišče je Tomažiča kljub temu obsodilo na en dan zapor, a Tomažič se je proti tej sodbi pritožil.

Sedaj se je vršila pred okrožnim sodiščem vzkljena razprava, pri kateri je zopet zastopal pivovarno dr. Kupnik, obtoženega pa je zagovarjal dr. Reisman. Vzkljeno sodišče je pritožbi sodruga Tomažiča ugodilo ter ga oprostito vsake krivde in kazni, češ, da je Tomažič glede očitanih tatvin piva v steklenicah popolnoma dokazal svojo nedolžnost, glede očitka pitja kalnega in grenkega piva iz rezervoarja pa pričel finančnemu pregledniku P. z ozirom na gornja izvajanja sploh ni verjeti.

Med delavstvom je oprostitve sodruga Tomažiča izzvala veliko zadoščenje, posebno, ker je sedaj jasno razvidno, kako in kakšen red hoče upostaviti g. Hasenöhrl.

Mi smo pa prepričani, da se bo red v Mariborsko pivovarno povrnil le z odstavitvijo nesposobnih gospodov lepih imen. Ključemo pa vsem, ki še niso v vrstah strokovne organizacije:

»K nam, če niste hlapci!«

LESNI DELAVCI.

Mizarji — Ljubljana.

Mesečni shod ljubljanskih mizarjev se je vršil dne 20. oktobra. Sodrug predsednik je v uvodnem govoru podal poročilo o delovanju odbora in podružnice sploh. V kratkih besedah je navdušil članstvo, da se naj bolj oprime intenzivnejšega dela. Zaupniki in drugi naj redno posejajo zaupniške sestanke, ki se vrše vsakih štirinajst dni v društvenih prostorih.

Po blagajniškem poročilu je govoril sodrug Tokan o potrebi pomočniškega zbora, ki bi nam omogočil boljši razvoj organizacije in obnovitev naše stare pogodbe.

Končno se je sklepalo še o Silvestrovi veselici, ki je bila že lansko leto po 24tih letih ukinjena vsled prevelikih stroškov. Vršil se je le družabni večer. Istotako se bo vršil tudi letos samo družabni večer. Sklenilo se

je tudi na shodu, da se bo mesto čistega dobička »Silvestrove veselice« pobiralo 10 D kot podpora za onemogle stare mizarje.

Lesni delavec.

(Konec.)

Ta odbor je prevzel nase tajniške posle in danes podaja kot član tega odbora nastopno tajniško poročilo:

Rednih sej, na katerih se je centralni odbor sestajal in reševal svoje agende, je bilo v poročilni dobi 50, izrednih sej je bilo 3, plenarna seja je bila 1 in končno se je vršila ena skupna seja z odborom ljubljanske podružnice. Dopisov je prejela centrala 879, odposlanih pa je bilo 1227.

Raznih intervencij je bilo izvršenih 9. Izvršila jih je na prošnjo centralnega odbora Delavska zbornica. V ostalem je bilo na Delavsko zbornico in Inspekcijo dela v zadevi kršenja zakona o zaščiti delavcev poslanih 21 vlog; končno je bilo na Delavsko zbornico napravljenih več prošenj za pomoč siromašnim vajencem in brezposelnim.

Shodov in sestankov je po podružnicah in lesnoindustrijskih krajih bilo 55.

Potom svojega delegata smo se v poročilni dobi tudi udeležili kongresa avstrijskih lesnih delavcev na Dunaju, kakor tudi kongresa internacionalne »Unije« lesnih delavcev, ki se je to pot vršil v Heidelbergu v Nemčiji. Na obeh kongresih je bil naš delegat s. Tokan. Končno smo se udeležili tudi kongresa Ujedinjenega Radniškega Sindikalnega Saveza, ki se je vršil v Zagrebu in kjer sta kot delegata zastopala naše društvo ss. Erjavec in Tokan.

Številčno smo sicer nekoliko nazadovali; temu je bilo krivo občutno pomanjkanje dela kot posledica dolgotrajne, splošne gospodarske krize, po kateri je bila prizadeta osobito mizarska stroka. Zdi se, da je v glavnem kriza premagana in je opaziti, da članstvo v zadnjem času, čeprav po malem, toda vendar zopet narašča. Bili so slučajji, ko so obrati sploh prenehali delati, tako n. pr. tovarna za vpožujeno pohištvo v Zbelovem, kar je imelo za posledico, da je tamošnja podružnica začasno prekinila vsako delovanje, ker so se delavci po večini razšli. Skoro isti slučaj je bil v Poljčanah. Novi odbor se bo gotovo potrdil, da bo delovanje obeh podružnic zopet oživel, kakor hitro bo za to dana možnost. Navezani so stiki z raznimi kraji, kjer se nahaja lesna industrija in upati je, da se bo novemu odboru posrečilo osnovati marsikatero novo podružnico, ako se bo lotil dela z vnemo. Nova, dobro uspevajoča podružnica je bila ustanovljena na Rakeku.

Mnogo dela bo treba opraviti v Ljubljani sami, kjer so delodajalci, zlorablajoč krizo, kolektivno pogodbo takorekoč pogazili.

Dalje je s. Erjavec čital statistiko o kretanju članstva in izplačanih podporah v zadnjem desetletju. Pokazal je tudi na finančni efekt, ki se je pojavil kot posledica dne 1. oktobra 1927 na plenarni seji sprejetega pravilnika.

Obenem poda s. Erjavec tudi poročilo o stanju blagajne ter predloži pregledno bilanco o vseh dohodkih, izdatkih in ostalem premoženju za razdobje od zadnje mariborske glavne skupščine.

S. Kramarič prošl pojasnila k postavki »dolžniki«, kdo so ti dolžniki. Pojasni se mu, da v bilanci vnešeni znesek dolguje mariborska podružnica, ki ga je ob priliki zadnje svoje stavke prejela od centrale kot posojilo.

S. Skuk predlaga, da se ta dolg končno likvidira, da ne bo prihajal na dnevni red vsake skupščine, kar se tudi zgodi.

Kontrola, ki jo tvorijo ss. Šlosar, Petrič in Kopic, poroča, da se je vsaki mesec poslovanje redno kontroliralo, potrdila so bila vsakokrat pregledana in z vpisi v knjigah primerjana; pregledovalo se je tudi stanje hranilnih vlog in se je vedno našlo vse v zelo lepem redu. Zato predlaga upravnemu odboru abso-

lutorij. — Za absolutorij se glavna skupščina izjavi soglasno.

Po kratki razpravi, ki se razvije o dolgu mariborske podružnice in v katero so posegli Tokan, Skuk in Kramarič, se sklene, da se ima terjatev odpisati.

K naslednji točki izvaja s. Tokan:

Vedno in vedno se pojavlja vprašanje bližjih stikov z ostalimi strokovnimi organizacijami lesnih delavcev v državi in ustvaritvi tesnejših medsebojnih odnošajev teh organizacij. Poskus, ki je bil v tem pogledu že izvršen, se je moral izjaloviti, ker se je gledalo na stvar preveč skozi rožnata stekla in premalo upoštevalo malo ugodne realne razmere, ki so bile plod velikih razlik gospodarskega, kulturnega in socialnega značaja posameznih pokrajin. Zmota je bila tudi, ko se je mislilo, da se dajo razni nazori med delavstvom samim kratkim potom premostiti. Preteklost nas je torej poučila, da se na tak način, kakor se je to poskusilo, vprašanje zajednice vseh lesnih delavcev rešiti ne da. Pri kovinarjih n. pr., ki imajo že davno svoj Savez Metalnih Radnika Jugoslavije, je bila stvar drugačna; tam fantasti niso prišli do besede, med tem ko so pri nas imeli glavno besedo. Zato se je takozvano ujedinjenje moralo izjaloviti, kakor hitro se je pojavila nepremagljiva realnost.

S tem pa ni rečeno, da je vsaka zajednica nemogoča in vsako vprašanje, ki se nanaša na njo, odpravljeno. Nasprotno, prej ko slej se preko tega vprašanja ne bo moglo iti na dnevni red, kajti nonsens je, da imamo v državi še vedno štiri samostojne strokovne organizacije lesnih delavcev, ki so še danes vedno brez vsakojake medsebojne veze. Drugi nonsens je tudi to, da je vsaka izmed teh organizacij posebej včlanjena pri internacionalni »Uniji« lesnih delavcev, kar na žalost dokumentira našo razdrapanost pred celim svetom. Res je sicer, da so še vedno v veljavi društveni zakoni posameznih pokrajin in da stavlja to dejstvo nasproti težnji po formi skupne organizacije velike ovire. Ali navzlic vsem zaprekam, s katerimi bo treba računati, osobito pri praktičnem delu, so glasovi, ki se pojavljajo in naglašajo potrebo ustvaritve skupne zajednice, vedno pogostejši in se jih ne bo dalo prezreti. Tudi iz priložnostnih razgovorov z zastopniki ostalih zvez lesnih delavcev je vsakokrat izzvenela želja po dejanjih v tem pogledu. Člani in funkcionarji ostalih organizacij lesnih delavcev pričakujejo v prvi vrsti od nas Slovencev uresničenje skupne vzajemnosti. Očividno nam priznavajo, da je naša strokovna organizacija — Osrednje društvo lesnih delavcev — zgrajena na solidnih temeljih in da tudi vedo, da vodstvo ter uprava naše strokovne organizacije v vsakem pogledu postopa z vsem prevdorkom.

Dolga in pogosta posvetovanja kakor tudi nasveti Ujedinjenega Radniškega Sindikalnega Saveza Jugoslavije ter nasveti internacionalne »Unije« lesnih delavcev so rodili idejo ustanovitve federacije vseh organizacij lesnih delavcev v naši državi; federacijo, ki bi po potrebi stopnjevala prehajala v tesnejše in tesnejše razmerje tako, da bi lahko dosegla tudi najtesnejšo centralistično formo. V tem pogledu bi bilo seveda vse odvisno od potrebe, ki bi jo narekovala praksa. Mi sodelovanja pri tem delu ne bomo odrekli; nasprotno, v sporazumu z ostalimi strokovnimi organizacijami lesnih delavcev bomo sklicali v doglednem času konferenco, ki naj problem zajednice vseh lesnih delavcev Jugoslavije reši. Tej konferenci bomo predložili pravila in bomo za udeležbo na isti naprosili tudi sedanjega tajnika internacionalne »Unije« lesnih delavcev v Berlinu, ki nam je svoj prihod takorekoč že obljubil. Vse, kar se bo ukrenilo, bo treba ukreniti premišleno in prevdarno tako, da bo nova skupna zajednica temeljila na realni in solidni bazi in trdnem temelju, da jo ne bo mogla podreti še tako huda burja. In sedaj pride glavno.

Naj bo forma te ali one organizacije kakršnako. Gotovo pa je, da bi

bilo škoda vsake besede, škoda konferenc in škoda dobre volje, ako bi pozabili na kardinalno vprašanje in to je vprašanje denarnih sredstev, brez katerih ni organizacije. In ako hočemo, da bo federacija lesnih delavcev organizacija, ki naj nam koristi, ne smemo pozabiti, da ji moramo dati na razpolago sredstva in naj bodo od začetka ta sredstva še tako skromna, imeti jih moramo. Če bi se branili dati sredstva, tedaj je bolje, da takoj ostanemo pri starem in ne zapravljamo časa z razpravljanjem. No, mi si spričevala o duševni revščini ne bomo dajali, ker sami prav dobro vemo, kaj bi n. pr. pomenilo naše Osrednje društvo brez dohodkov in brez sredstev.

Nastane vprašanje, na kak način določiti prispevek za federacijo, kako visok naj bo ta prispevek in kje ga vzeti? Dolgoletna gospodarska kriza je dajala delodajalcem priliko za stalno zniževanje plač, kar je povzročilo, da so danes življenski pogoji lesnih delavcev izredno težki. Na kako zvišanje članarine, ki bi brez dvoma naletelo na hud odpor, ni misliti. In ako bomo hoteli vendarle zadostiti svoji dolžnosti, nam ne bo preostalo drugega kakor na novo razpredeliti naše prispevke in naš podporni sistem. Ako bomo hoteli izvesti prvo, se ne bomo mogli izogniti drugemu.

Ker je slišati mnenje, da so prispevki in podpore druga stvar, moram z vsem povdorkom naglasiti, da tvori ustanovitev federacije in regulacija prispevkov ter podpor problem, ki se ga mora rešiti sočasno. Mnenja sem, da je od tedenskega prispevka I. razreda določiti za federacijo vsaj 25 par in od II., kakor tudi od III. razreda vsaj 15 par. Ta prispevek bo moral zadostovati, ker več ne moremo odstopiti.

Stvar sama bo pokazala svoj razvoj in se bo pozneje v mejah možnosti dala še vedno regulirati.

Ako bomo hoteli imeti ne le ravnotežje naših dohodkov in izdatkov, ampak tudi to, kar je najzanesljivejši barometer dobrega gospodarstva, da bodo dohodki vsaj nekaj večji kot izdatki — izvzemši seveda hude mezdne borbe — tedaj moramo izvesti operacijo tam, kjer bo najmanj bolela, to je pri bolniški podpori. Nihče sicer ne bo trdil, da je hranarina, ki jo nudi Okrožni urad za zavarovanje delavcev, zadostna, ali bogme, bolniška podpora naše organizacije je tako bagatelna, da jo res ni vredno omenjati. Do mariborske glavne skupščine društvene bolniške podpore nismo imeli in se ni nihče spodbikal nad tem. Članom, ki so bili dalje časa bolni, je upravni odbor običajno dovoljeval izredno podporo in je bila zadeva rešena. Na mariborski glavni skupščini smo hoteli v načinu podpiranja bolnih članov uvesti sistem, zato smo uvedli, čeprav majhno, vendar pa redno bolniško podporo. Obenem pa smo tudi sklenili, da se ima z izrednimi podporami prenehati. In kaj se je dogajalo? V smislu mariborskega sklepa so člani prejimali redno bolniško podporo, a poleg tega so prihajali še naprej s prošnjami za izredno podporo. Tako je prišlo, da so naši računski zaključki v Mariboru izkazovali le eno postavko izdatkov za bolniško podporo, medtem ko zdaj računski zaključki izkazujejo dve postavki za isti namen. Nuditi redno in izredno podporo v slučajih bolezni, pa je nemogoče. Koncem koncev pa se ne sme s samimi humanitarnimi podporami zbrisati borbeni značaj naše strokovne organizacije. Zavedamo se tega, da bolni član potrebuje sredstev, vendar pa je v tem slučaju stvar kolikor toliko rešena potom Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, dočim za druge podporne panoge ni potom javnih naprav in ustanov prav nič poskrbljeno ali pa v absolutno nezadostni meri. Da omenim še nekaj. Ko smo uvajali bolniško podporo, smo domnevali, da bo baš ta podpora panoga tvorila privlačno silo, ki nam bo agitacija med lesnimi delavci za pridobivanje novih članov olajšala. Moram reči, da smo se v tem pogledu preva-

riili. Kar smo pridobili, smo pridobili le vsled tega, ker so se na novo pristopivši člani o potrebi strokovne organizacije prepričali. V splošnem pa smo se prepričali, da v času gospodarske krize in brezposelnosti ni pravi lek bolniška podpora, ampak, da bi za take slučaje, s katerimi na žalost moramo stalno računati, bila na mestu izdatna podpora za nezaposlene.

Ko je po pooblastilu mariborske glavne skupščine plenarna seja upravnega odbora uvedla bolniško podporo, je morala sočasno znižati podporo za slučaj brezposelnosti, to je bila napaka, ki je dala povod za neštete pritožbe, in nam je škodovala več kakor pa nam je bolniška podpora koristila. Strojeno napako je treba popraviti in ker moramo že radi prispevkov za federacijo nekaj ukreniti, predlagam:

Glavna skupščina skleni, bolniško podporo ukiniti in na ta način pridobljena sredstva porabiti kot prispevek za federacijo v gori označenem smislu in za primerno zvišanje podpore za brezposelne ter zvišanje posmrtnine.

Namesto bolniške podpore naj se prizna izredna podpora, ako je član vsled bolezni za delo nezmožen preko štiri tedne in ako za tako podporo zaprosi. Izredna podpora bo neobvezna in odločuje o njej upravni odbor. Upravni odbor se pri podeljevanju izredne podpore v prvi vrsti oziraj na število šoloobveznih otrok prosilca. Na ta način bo tudi pomagano članom, ki jih bolezen res tare, osobito še, ker vemo, da upravni odbor presoja take prošnje zelo liberalno.

Ureditev najvažnejše podporne panoge, to je podpore v času brezposelnosti, pa predlagam tako-le:

v I. razredu po				
Število vplač. prisp.	Skozi tednov	Dnevno Din	Na teden Din	Skupno Din
52	5	10	60	300
156	6	11	66	396
260	7	12	72	504
364	8	13	78	624
520	9	14	84	756
v II. razredu po				
52	5	4	24	120
156	6	5	30	180
260	7	6	36	252
364	8	7	42	336
520	9	8	48	412

V III. razredu je podpora ista, kakor v II. razredu, ni pa v tem razredu pravice na starostni sklad, ki je določen samo za prvi in drugi razred.

Najhujše je v družini v prvem trenutku, kadar jo zadene nesreča in umrje mož. Za to se naj kot posmrtnino določi

v I. razredu:	
Število vplač. prisp.	Skupno Din
52	200
156	300
260	400
364	500
520	600
v II. in III. razredu:	
52	100
156	150
260	200
364	250
520	300

Kakor je videti, bo denar, ki smo ga porabljali za problematično bolniško podporo, ako glavna skupščina te predloge sprejme, v bodoče porabljen daleko učinkovitejše in načelom naše strokovne organizacije veliko bolj odgovarjajočim namenom.

Potna podpora, preselitvena podpora, pravno varstvo itd., bi ostalo pri starem in tudi ne kaže v tem pogledu sklepati o kakih spremembah.

Mariborska glavna skupščina je poleg ostalega dala upravnemu odboru še daljši nalog, namreč, da naj prevdari pri regulaciji prispevkov in podpor, če ne bi bila dana možnost, vstvariti v okviru društva brez posebne obremenitve članstva poseben starostni sklad. Za to idejo je brez dvoma dala povod v mnogem slučaju zares kruta usoda naših ostarelih in vsled oslabelosti za delo nezmožnih

članov. O prejetem nalogu je plenarna seja upravnega odbora pri svojem delu vodila račun in je za novi sklad določila 50 par od prispevka. Tako nabran denar se od tedaj plodonosno nalaga na posebno hranilno knjižico. Čeprav je bil v to svrhu določen znesek od prispevka zelo skromen, so se do danes v tem skladu nabrali lepi tisočaki. Začetek je torej bil storjen in je danes na nas, da napravimo v tem pogledu drugi korak. Tiskarji so v okviru svoje strokovne organizacije za svoj ostarele člane starostno zavarovanje že davno izvedli in kakor čujemo, so se prav resno lotili tega vprašanja tudi kovinarji; ki menda v ta namen plačujejo kar po 5 dinarjev na teden, seveda poleg svojega rednega tedenskega prispevka. Ne vem, ali to velja zaenkrat samo za Ljubljano ali ne, kar pa nima ničesar na stvari. Glavno je, da so začeli.

V zadnjem času se sicer veliko govori o reformi socialnega zavarovanja, ki naj bi baje delavcem prinesla tudi zavarovanje za starost. Toda od načina, kako se misli rešiti problem starostnega zavarovanja za delavce, si ne smemo obetati mnogo, da ne rečem prav ničesar. Država se vsakega prispevka brani, in bolniško zavarovanje, pri katerem se bo baje moralo prištediti sredstva za starostno zavarovanje, pa je pasivno, pasivno v prvi vrsti zato, ker delodajalci dolgujejo bolniškemu zavarovanju težke milijone na neodračunanih prispevkih. Kako se naj potemtakem uvede starostno zavarovanje, tega v takih okoliščinah ne more nihče vedeti. Razen tega se že danes napoveduje, da tudi — ako se starostno zavarovanje uvede — ne bo podpora znašala več, kakor maksimum 250 dinarjev na mesec; bilo bi torej komaj za stanarino.

Ker nam vest ne dopušča, da bi za vse čase gledali uprav strašen položaj, v katerem že danes nekateri naši stari tovariši žive, in da se porast našega starostnega sklada pospeši in da bomo mogli po izvestni dobi našim starim nuditi vsaj skorjo čeprav suhega kruha, predlagam, da se prispevek v starostni sklad zviša od 50 par na 1 dinar. Ako glavna skupščina na ta predlog pristane, se bo v starostni sklad vsaki teden stekalo toliko stotin dinarjev, kolikor stotin bomo imeli članov. Da bo teh kolikor mogoče veliko, zato naj vsak poedinec skrbi, da bo pritegnil v našo strokovno organizacijo čim več članov.

Priporočal bi tudi, da naše članstvo ob nobeni priliki ne pozabi z zbirkami za naš starostni sklad.

Ko je upravni odbor na svoji zgodovinski plenarni seji sklenil ustanovitev starostnega sklada, je obenem tudi sklenil, da mora ostati ta sklad skozi celih prvih deset let v vsakem oziru nedotaknjen. Znesek, ki se bo tekom tega časa nabral, pojde pri intenzivnem delu in obrestmi ter obrestmi od obresti do stotisočev. Kako se bo postopalo pri podeljevanju podpor, o tem ni treba, da bi se razpravljalo že zdaj. Ko bo prišel čas zato, se bo to uredilo potom posebnega pravilnika. Glavno je, da bomo imeli denar.

Vprašanje je še, kje vzeti drugih 50 para, ako hočemo prispevek za starostni sklad povišati na 1 dinar. Tudi to vprašanje pri dobri volji ne bo tako težko rešiti. V obeh podružnicah, v katerih je članstvo večinoma včlanjeno v I. razredu, to članstvo itak že plačuje po en dinar več kakor pa znaša redni društveni prispevek. Od tega posebnega prispevka bodo pač morale podružnice odstopiti polovico za starostni sklad. Drugače je pri podružnicah, kjer je članstvo le v II. razredu in kjer nobenega posebnega prispevka ne pobirajo, ampak so za svojo upravo navezane le na zneske, ki jim po pravilniku ostaja od celotnega tedenskega prispevka. Tu ne bo drugega preostalo, kakor dvigniti prispevek od 3.50 na 4 Din. Ta povišek je zelo minimalen in sem prepričan, da ga bodo prizadeti člani spričo izredne važnosti starostnega sklada brez ugovora vzeli na znanje. Sai ga bodo

plačevali v zavesti, da je to za njihova stara leta.

V III. razredu spremembe glede prispevka ne bo in ostane v vsakem pogledu enak z II. razredom, razen starostnega sklada, za katerega člani tega razreda ne plačujejo in jim vsled tega do starostnega sklada tudi ne pristojajo nikake pravice.

Ne smem pri tej priliki pozabiti enega. Že zdaj bo treba z vso resnobo opozorjati vsakogar, da bodo imeli pravico do starostnega sklada le tisti stabilni člani, ki bodo stalno, zvesto in dosledno vršili svoje dolžnosti do društva. Tisti pa, ki imajo navado, da izostajajo in spet na novo pristopajo, naj pripišejo samim sebi, če se do pravic na starostni sklad ne bodo nikoli dokopali. Zato naj vsakdo pazi, da ne bo nihče zamenjal svojih dolžnosti do društva.

Z ozirom na bistvene spremembe, ki bodo nastale vsled uvedbe prispevka za bodočo federacijo in zvišanje prispevka za starostni sklad, je potrebna tudi delna, nova razpredelitev prispevkov in predlagam, da se tedenski prispevek na posamezne sklade razdeli tako-le:

I. razred:

Upravni sklad	2.95 Din
Podporni sklad	1.32 Din
Rezervni sklad	1.23 Din
Starostni sklad	1.— Din
	6.50 Din

II. razred:

Upravni sklad	1.60 Din
Podporni sklad	—,70 Din
Rezervni sklad	—,70 Din
Starostni sklad	1.— Din
	4.— Din

III. razred, kakor že rečeno, starostnega sklada nima in je v ostalem enak z II. razredom. Prispevek v III. razredu znaša torej 3 Din.

Prispevek za federacijo je zapaden v upravnem skladu in sicer v I. razredu Din —,25, v II. in III. razredu po Din —,15 od prispevka.

Za podružnice naj ostane kvota od tedenskega prispevka, kakor je bila dozda, to je —,27 Din od I. razreda in Din —,15 od II. in III. razreda. — Vpisnina naj ostane ista kakor doslej Din 6, kar velja za vse člane enako.

Končno bi še omenil potovanja Nemcev iz Nemčije skozi Ljubljano. Kakor znano, potujejo skozi Ljubljano številni člani zveze lesnih delavcev iz Nemčije, katerim dajemo potno podporo kakor lastnim članom. Vsi ti Nemci, skoro sami mlajši, strokovno organizirani ljudje, hočejo namreč videti Italijo, v glavnem pa njene zgodovinske kraje, mesta in spomenike ter stare umetnine. Ta težnja nemških lesnih delavcev je sicer lepa in hvalevredna, toda finančno trpimo pri tem le mi, ker naši lesni delavci v Nemčijo ne potujejo in dosledno temu tamošnjo strokovno organizacijo ne obremenjujejo. Mi sicer radi vršimo svojo dolžnost tudi napram inozemskim tovarišem, toda stalnega enostranskega finančnega bremena nositi ne kaže. Treba se bo sporazumeti z vodstvom zveze lesnih delavcev v Nemčiji ter internacionalno »Unijo« in zahtevati primernega povračila.

Sem pri koncu in upam, da ste razumeli, da gre za važne stvari in zakaj sem zvezel vprašanje federacije z vprašanjem regulacije prispevkov in podpor.

Glavno skupščino prosim, da predloge, ki sem jih navedel v interesu nadaljnjega zdravega razvoja naše strokovne organizacije, ki si ga gotovo želimo vsi, sprejme.

Razprava, ki se je nato razvila, ni bila dolga, ker so vsi delegati uvideli, da bazira vsa predlagana reforma razpredelitev prispevkov in podpor na podlagi realne možnosti in možnosti skrajnih meja.

Delegat Kramarič se s predlogi v polnem obsegu strinja.

Delegat Skuk izraža bojazen, da zna ukinitve bolniške podpore osobito v Mariboru vzbuditi med članstvom nezadovoljstvo. Želi, da bi se najpopreje med članstvom pripravil za to teren in potem še le regulacijo prispevkov in podpor izvedlo. Sam

umestnost predlogov uvideva in se tudi z njimi strinja.

Delegat Naglič naglaša, da bo tudi članstvo uvidelo potrebo predlagane reforme. Resnično dalje časa bolni člani bodo dobili pomoč v obliki izredne podpore tako, da to vprašanje ne bi smelo tvoriti nobenih težkoč.

Sledilo je glasovanje in je skupščina vse predloge o regulaciji prispevkov in podpor sprejela.

Skupščina še sklene, da imajo vsi tozadevni sklepi veljavo od dne 1. januarja 1930 in se jih od tega dneva dalje mora tudi obvezno izvajati.

Delegat Šloser apelira na vse navzoče, da po svojih močeh članstvu razložijo sklepe, ki jih je stori la glavna skupščina tako, da jih bodo pravilno razumeli. Potrebno bo tudi, da se o tem razpravlja na podružničnih zborovanjih, na katere bo upraviteljski odbor poslal svojega delegata.

S tem je bila ta točka končana in preide skupščina na točko dnevnega reda: mezdna politika. K tej točki ima kot referent besedo delegat Stokovne komisije Vuk, ki najpreje želi v imenu Stokovne komisije skupščini obilo uspeha. Nato dokazuje, da brez strokovne organizacije ni mezdne politike. Vsak delavec je sicer pogumen, čim mu prilika kaže možnost zvišanja plače, kakor hitro pa ni uspeha, ga navdušenost mine in zapade letargiji. Neuki delavec, ki je morda komaj postal član strokovne organizacije, se ne zaveda, da za dosego uspehov treba dolgega in vztrajnega dela; zato ob prvem neuspehu klone duhom in organizacijo zapusti. Stokovne organizacije morajo skrbeti, da bo njih članstvo zavedno, vztrajno in požrtvovalno. Vsaka strokovna organizacija mora vsak sklep, predno se spusti v kako mezдно gibanje, dobro premisliti, predno ga stori. Le o tisti strokovni organizaciji, ki se ravna po teh načelih, se lahko reče, da je realna. Vse drugo postopanje je postopanje tjavendan, ki več škoduje kakor pa koristi. Delegat Erjavc je navajal statistiko članstva naše organizacije od leta 1919 naprej, iz katere je razvidno, da je bilo to članstvo številčno podvrženo znatnim spremembam. Če bi bilo prvotno število članstva ostalo, bi bila situacija danes lahko precej drugačna. Gospodarski položaj lesnih delavcev v Sloveniji bi bil čisto gotovo znatno ugodnejši, ker bi imela organizacija na razvoj delavskih plač v lesni industriji čisto drugačen vpliv. Lesni delavci so v tem pogledu sami nad seboj silno grešili. Dolgega in naporenega dela bo treba, predno se to popravi. Itd.

V nadaljnjem se delegat Vuk peča z uvozom zlasti mizarskih izdelkov, brezposelnostjo v lesni stroki, razmerjem med velikimi podjetniki in malimi obrtniki ter delovnimi prilikami delavcev pri prvih in drugih. Omenja tudi vprašanje vajencev, na katerih sloni v glavnem obstoj malih obrtnikov. H koncu svojih poučnih izvajanj ponovno povdarja, da je mogoče vplivati na regulacijo plač in na razvoj za delavce ugodnih delovnih pogojev edinole potom številčno in duhovno jake strokovne organizacije. Tudi starostni sklad bo pri močni organizaciji prišel do svoje veljave. Svoje predavanje zaključil z besedami: koliko moči, toliko pravic.

Delegat Tokan: Res je, da je znamenovala naša strokovna organizacija stanje članstva, o katerem lahko trdimo, da je razmeroma bilo zelo visoko. Pozabiti pa ne smemo, da je bilo to v abnormalnih povojnih letih, ko je široke mase še tresla mrzlica vojne psihoze. Te mase pa niso bile ne duhovno in ne moralno na višku in za soliden strokovni pokret nezrele. Od tod prihaja, da je vse ono, kar ni imelo niti pojma o strokovnem pokretu, zopet odpadlo. Dalekovidnejši strokovničarji so že takrat s tem računali. Ko se je polagoma stabilizirala valuta in so nastopile stalnejše cene na tržiščih, se je doba 50 in celo 100%

poviševanja plač prenehala, obenem pa pri mnogih, ki niti pojma niso imeli o tem, kaj je strokovna organizacija, prenehala potreba po članstvu in organizaciji.

OBLAČILNI DELAVCI.

Občni zbor Osrednjega društva oblačilnih delavcev se ne vrši v vestibulu Delavske zbornice, kakor je bilo sporočeno v zadnji številki »Delavca«, nego v prostorih gostilne Sedej v Kolodvorski ulici.

Zato vsi člani 17. novembra t. l. ob pol 9. uri dopoldne na občni zbor v gostilno Sedej v Kolodvorski ulici.

Odbor.

PREDNAZNAILO.

Velika zadružna krojaška delavnica v Mariboru.

Mariborski krojaški pomočniki nameravajo ustanoviti veliko krojaško zadružno delavnico, v kateri bodo izdelovali vsa moška in damska oblačila, kakor tudi vsa krznarska dela v lastni režiji. Oblačila bodo izgotovljena najnatančneje po meri in zmerljivih cenah. Zaposleni bodo samo najboljši pomočniki od vseh večjih krojaških tvrdk. Opozorjamo na to delavnico vse mariborsko občinstvo, posebno pa nameščence in delavstvo. Elegantno, moderno in ceno bodo izdelani naši izdelki.

Krojaški pomočniki Maribora.

V organizacijo!

Veliko, ja, preveč veliko je število še neorganiziranih krojaških pomočnikov. In zakaj? Vzrokov, oziroma izgovorov je več, od katerih pa nobeden ne drži. Eni niso organizirani, ker nimajo pojma o organizaciji, o skupnosti, o solidarnosti; te je treba poučiti o pomenu strokovne organizacije in jih privedi v organizacijo, kamor spadajo. Drugi niso organizirani radi skopuštva, ker se jim zdi škoda tistih par dinarjev, ki bi jih morali plačevati kot prispevke za organizacijo. Oni mislijo, saj bomo tudi mi z drugimi vred jedli iz polne sklade, katero je postavila na mizo strokovna organizacija. Ti se navadno ne bojijo trošiti svojega zaslužka za pijančevanje po raznih gostilnah. Tem naj se pove, da, če bodo tako ravnali, bo enkrat sklada prazna in njih želodec tudi. Denar najbolje naložen, je naložen v strokovno organizacijo. Tretji niso organizirani radi osebnosti. Ta ali oni član odbora se mi ne dopade in me je razžalil. In zakaj? Ker ga je vprašal, zakaj ni organiziran, zakaj je s svojimi prispevki zaostal, ali ker se mu na ulici dovolj globoko ne odkrije, ali pa je zaostal, ker se ga ni hotelo izvoliti v odbor, ker bi itak nič ne delal ali še celo delo oviral. Ti pomočniki naj pomislijo, da odbor kot celota ali vsak član odbora kot posameznik, ni še organizacija, da se nad njo maščujejo s svojo odsotnostjo. Kdor dela v organizaciji, lahko greši, kdor pa nič, pa tudi grešiti ne more. Organizacija je skupnost in smo vsi člani tovariši, ker vsi delajo za zboljšanje socialnega položaja. Kdor pa je neorganiziran, pa to izboljšanje ovira. Največji, to je četrti pasivneži, so pa tisti, kateri si domišljajo, da jih ima mojster rad, ker naredijo več, kakor jim predvideva tarifa, naredijo nekoliko lepši komad in delajo noč in dan. Ti si mislijo, da bodo stalno ostali pri svojem mojstru, kakor mož pri ženi v zakonu, na potovanje itak ne mislijo iti in torej organizacije ne potrebujejo. Če bo organizacija dosegla kako povišanje, ga bo on tudi deležen. In ravno ti pomočniki so največja ovira delovanju organizacije, ker ravno na te bi se organizacija mogla najbolj nasloniti in ti bi morali biti stebri organizacije. Tem povemo: pomislite, da boste tudi vi postali enkrat stari, izgubili vid in okus za modo in boste postali nerabni ter vas bo delodajalec vrzel med staro šaro, kot izžeto citrono. Pomislite, da, ako propade tarifa, da propadete tudi vi, ker delodajalec bo imel tistega raje, kateri mu bo delal ceneje. Žep je vendar merilo prijateljstva med delodajalcem in delojemalcem, po žepu se meri prijateljstvo. In ali mislite vi, da ne boste nikoli v izrednem položaju, v boleznih in drugi nezgodi, kadar bi potrebovali pomoč organizacije. Zatorej vi vsi, kateri se čutite prizadete v tem slučaju, v organizacijo! Sedaj pridejo še peti pasivneži, kateri so že bili kdaj v organizaciji, pa so izostali vsled tega, ker niso dobili od organizacije podpore, do katere niso imeli nobene pravice. Ti naj pomislijo, da ima vsaka realna organizacija svoj pravilnik, po katerem izplačuje podpore, in da ne more izplačati več kot prejme in za vse člane brez izjeme enako. Kadar bodo prišli v organizacijo vsi pomočniki, zaposleni pri mojstrih, takrat lahko nastopi izboljšanje, kot si ga vsi želimo. Dokler pa ovirajo delovanje organizacije vsi tu naštetih pasivneži, pa organizacija ne bo v stanu zadovoljiti vsem željam svojega članstva. Kakor gledališče predstavo odpove, ako je premalo razprodanih vstopnic, ravno tako organizacija ne more izvršiti svoje dolžnosti napram pomočnikom, ako je istih premalo organiziranih. Zatorej vsi v organizacijo oblačilnih delavcev, za izboljšanje in obrambo socialnih pravic. In kakšne člane potrebuje organizacija? Organizacija potrebuje redne člane, kateri redno zahajajo na društvene članske sestanke, se udeležujejo debat in odboru dajejo nasvete in smernice pri njegovem delovanju, ki bodo stali v borbi za izboljšanje socialnih pravic zvesto na strani, izpolnjevali točno kolektivno pogodbo ter plačevali redno svoje članske prispevke. Ne rabi pa čla-

nov, kateri kršijo tarifno pogodbo, prenašajo svojim delojalcem pošte, kaj se je govorilo in sklepalo na društvenih sestankih, kateri opravljajo, zabavljajo po cestah in gostilnah proti organizaciji. Take člane organizacija ne rabi, ker garjeva ovca okuži lahko še druge zdrave ovce s svojimi garjami, ker je bolezen nalezljiva in se je moramo ubraniti takoj v začetku. Naj si člani zapomnijo to in se po tem ravnajo, če hočejo, da bo njihova strokovna organizacija delala z uspehom v korist njih samih.

Velika mednarodna razstava kožuhovine v Leipzigu.

Avgusta meseca se bo otvorila v Nemčiji v mestu Leipzigu velika mednarodna razstava vseh krznarskih izdelkov. Razstava bo podala obiskovalcem poleg izdelkov kožuhovine tudi podatke posameznih držav, o načinu izdelovanja izdelkov, o uvozu in izvozu, o gibanju podjetij in delavcev, plače delavcev pred vojno in sedaj, sploh vse v krznarsko stroko spadajoče zanimivosti. Organizacija oblačilnih delavcev v Nemčiji sodeluje pri aranžmanu te razstave in bi želela čim večjo udeležbo tudi iz vrst delavstva vseh držav. Da omogoči udeležbo tudi iz valutno šibkih držav, je podružnica oblačilnih delavcev v Leipzigu sklenila preskrbeti članom organizacij oblačilnih delavcev, včlanjenih v Internacionali, brezplačno prenočišče pri svojih članih ali pa v Delavskem domu proti odškodnini 2.50 Mark = Din 34.—. Tudi hrana za udeležence te razstave bi bila zelo nizka v Delavskem domu. Vožnja je znižana za tja in nazaj po vseh državah. Kdor si želi pogledati krasno mesto Leipzig in njeno razstavo, ima s tem priliko s prilično malimi stroški.

Plače konfekcionarjev na Dunaju. Velika dela.

	Schilling	Din
1. Sako, enovrsten iz finega kamgarna	9.52	76.16
2. Sako, enovrsten iz 70% volnenega ševijota	8.12	64.96
3. Sako, enovrsten iz bombaževinastega blaga, navaden	6.30	50.40
4. Sako, dvovrsten, več	0.50	4.—
5. Usnjati Sako	17.64	141.12
6. Mikado, eno- ali dvovrsten s 6 žepi, manšeti, rokava s špango ali manšeti, Chevrotta	14.14	113.12
7. Mikado, enako izgotovljen kot zgornji z bombaževim blagom	11.06	88.48
8. Raglan ali Ulster, enovrsten z odprtino, prešivan z navadnimi manšeti ali špango in navadnimi žepi iz finega blaga	17.08	136.64
9. Raglan ali Ulster, izgotovljen kakor zgornje iz srednjevrstnega blaga ali Dublee	14.14	113.12
10. Raglan ali Ulster, iz navadnega blaga ali Dublee, izgotovljen kot zgornji	12.04	96.32
11. Raglan ali Ulster, dvovrsten ali enovrsten z lajstko	1.01	8.08
12. Trenchoat, originalni s 3 podlogami	36.29	291.32
13. Zimska sukinja iz Palmertona ali tem enakovrednega blaga, enovrstna	18.62	148.96
14. Zimska sukinja iz blaga Moskov ali temu enakovrednega blaga	16.10	128.80
15. Zimska sukinja, dvovrstna, več	2.02	16.16
16. Površnik, enovrsten iz finega volnenega blaga	15.68	125.44
17. Površnik, dvovrstni, iz navadnega blaga	12.60	100.80
18. Waterproof, enovrsten, iz finega blaga	18.20	145.60
19. Waterproof, dvovrsten, iz finega blaga, več	3.03	24.24
Hlače:		
Hlače, prvovrstne	4.76	38.08
Hlače, drugovrstne	4.06	36.48
Hlače, tretjevrstne	3.15	25.20
Breeches-hlače, iz fin. blaga	8.96	71.68
Breeches-hlače, iz nav. blaga	7.56	60.48
Hlače, kratke, s šnolo I. razr.	5.60	44.80
Hlače, kratke, s šnolo II. razr.	4.76	38.08
Hlače, kratke, s šnolo III. r.	4.06	36.48
Vestje:		
Vestja I. razr.	4.76	38.08
Vestja II. razr.	4.06	36.40
Vestja III. razr.	3.15	25.20
Vestja, dvovrstna, več	0.50	4.—
Vestja, z rokavi iz sukna	8.12	64.96

Damska konfekcija:

Plašč, prvovrsten	28.80	230.40
Plašč, drugovrsten	18.40	147.20
Plašč, tretjevrsten	11.20	89.60
Kostum I. vrste	35.20	281.60
Kostum II. vrste	22.40	179.20
Kostum III. vrste	14.40	115.20
Športni kostumi se plačajo od	28.80	230.40
do	12.80	102.40
Športne hlače, damske	12.80	102.40
Krilo I. razr.	6.40	51.20
Krilo II. razr.	3.20	25.60

Vsa ta tarifna določila veljajo za podjetja na veliko, katera svoje izdelke prodajajo trgovcem s konfekcijo. Za dela, katera se izdelujejo za tamkajšnje detaljno prodajo, se plača še 10—20% poviška. Delavcem, kateri izdelujejo hlače, se plača razdeli sledeče: pomočnikom na stroj z lastnim pogonom pri vseh hlačah, razen pri Breeches 50%, z električnim pogonom 45%, za ročno delo 28% in likalcem 22%. Pri breeches-hlačah za stroj na lastni pogon 45%, za električni pogon 40%, ročno

delo 28% in likalci 27%. Cene so določene pri kosih brez vsakih posebnih del. Posebna dela so plačana posebej.

To tarifo smo objavili, da naši pomočniki lahko primerjajo plače dunajskih konfekcijskih pomočnikov in pa naših. Plače dunajskih krojačev so mnogo večje kot naše, kljub temu, da dunajska konfekcija z uvozno carino ni pri nas nič dražja kot naša. Riziko pri tej razliki pa nosijo naši pomočniki konfekcionariji.

Plače prikojevalcev konfekcije na Dunaju.

Prikojevalci konfekcije na Dunaju imajo svojo tarifo, po kateri ne sme imeti nikdo manjše plače, kot 72 Schillingov. Koncem avgusta so zahtevali povisek 25 Schillingov. Tvrde so jim ponudile samo 8 Schillingov. Sedaj ima dunajski prikojevalec konfekcije najmanjšo plačo 656 Din, seveda imajo mnogi precej večjo. Na Dunaju so vsi prikojevalci organizirani, pri nas pa ne vidijo potrebe, ker se smatrajo za precej vzvišene nad pomočniki in torej ne morejo biti z njimi v eni bojni organizaciji.

MONOPOLCI.

Organizacija monopolskih delavcev in delavk v Ljubljani

je poslala vsem svojim organizacijam v Jugoslaviji sledeči načrt k preureditvi zakonov in pravilnikov samostalne monopolske ustanove v Jugoslaviji z ozirom na delavstvo v tobačnih tovarnah ter jih pozvala, naj ga preštudirajo in predložijo monopolski upravi v Beogradu.

Osrednje društvo tobačnih delavcev in delavk v Ljubljani si usvoja v imenu svojih članov predlagati sledeče predloge:

1. Revizija pravilnika o redu in radu.
2. Revizija pravilnika o radniških kategorijah in plačnem sistemu.

3. Uveljavljanje pravilnika o penzijah tobačnega delavstva.

To so trije predlogi, ki nujno zahtevajo izpremembe oziroma uveljavljanje. Da bolj točno pokažemo naše zahteve, hočemo pri vsakem predlogu podati podrobno preureditev.

1. Pravilnik o redu in radu.

Ta pravilnik je treba spraviti v sklad z zakonom o zaščiti delavcev, ker mu v več točkah nasprotuje in v sklad s tovarniškim redom z dne 1. aprila 1903. Ker ta novi pravilnik z dne 21. dec. 1925 opr. št. 28516 2. l. 1926 opr. št. 918 jemlje tobačnemu delavstvu v Ljubljani veliko že starih prej pridobljenih pravic. Delavstvo v Ljubljani je od dne uveljavljanja do danes skrajno nezadovoljno z njim in je to tudi v tovarni z začasno obstavo dela na upravo državnih monopolov in z raznimi resolucijami jasno dokazalo, kakor tudi Centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu z resolucijo z dne 27. IV. 1926 opr. št. 519 na Ministrstvo socialne politike in financ.

Člen 2. točka 4. naj se popravi tako, da postane stalni delavec vsak, ki dela eno leto zadovoljivo v obratu in potom zdravniškega pregleda.

Člen 3. odpade.
Obenem naj se člen 21., ki negira stalnost, črta.

Člen 5. naj se glasi: V delo sprejete ženske morajo biti stare 16 let, moški pa 18 let.

Členu 11., ki daje pravico pritožbe delavcem, naj se dostavi, da imajo v imenu delavstva pravico pritožbe tudi obratni zaupniki.

Člen 14. predvideva način vizitacije. Ta člen ima odredbe, ki so proti časti delavcev in je nekulturno in ponižujoče za delavce in delavke. Ker vsakodnevno pre-

tipavanje je odvratno delo in zahteva, da se mora ukiniti.

Člen 16. določa zavarovanje delavcev za slučaj bolezni, nezgode, onemoglosti. Tu veljajo določbe zakona OUZD. Brezpogojno morajo odpasti posebne odredbe uprave državnih monopolov. Uveljaviti pa se mora takoj § 1154b. v obliki člena 109. finančnega zakona za leto 1922-23, ki pravi: Delavec, delavka, zaposlen več kot 14 dni v obratu, imava pravico v prvem tednu bolezni do polne plače. Delodajalec mora doplačati razliko med hranarino in celo plačo, ki jo delavec prejema.

Člen 17. predvideva pravice na dopust. Ker je delo v tobačni tovarni po svojem stroju in polnem tobačnega prahu, ki je skrajno škodljiv človeškemu organizmu, zelo težko, je želeli, da ima dopust tisti, ki dela od 5—10 let 14 dni, od 10—20 let 3 tedne in od 20 let dalje 1 mesec dni dopusta.

Člen 23. predvideva kazni. Ta člen kakor tudi člen 24. v obliki kakor je, morata brezpogojno odpasti, ker je prav srednjeveški. Po obstoječih zakonih ima pravico kaznovanja samo sodišče. Ker pa za razne malenkosti ni mogoče uporabljati sodišča, naj obsega ta člen sledeče: Člen 23.: 1. ukor, 2. denarna kazen v iznosu do 10 Din, 3. izključitev od dela do 3 dni. Po točki 1. lahko kaznuje vodja monopolskega podjetja po predlogu šefa oddelka in zaslišanju obtoženca. Za točko 2. in 3. pa se mora brezpogojno uvesti disciplinarno postopanje. V ta namen se imenuje za vsak slučaj posebej disciplinarni odsek, ki naj sestoji z predsednika, ki je lahko vodja monopolske ustanove ali drugega višjega uradnika, ki ga on imenuje, potem 1 nižjega uradnika, enega delovodje in dveh zastopnikov delavstva, ki ju določijo delavski zaupniki odnosno strokovna organizacija. Ta odsek celo zadevo preišče, zasliši obtoženca in nato v odsotnosti obtoženca glasuje o krivdi in kazni. Nato se obvesti obtoženca o izidu in sicer primerno z navedbo razlogov in kazni.

Če je obtoženec ženska, mora biti od obeh obratnih zaupnikov ženska. Če je obtoženec obsojen na kazen enodnevnega zasluzka in več, se ne sme kaznovati v denarju, temveč se ga izključi od dela. Če je več kot 1 teden kazni, ne sme biti izključen več dni zaporedoma, temveč ločeno, tako, da pride na vsak plačilni dan samo en dan.

Pri večdnevni izključitvi obtoženec na lastno željo prestane kazen skupno.

Pri glasovanju disciplinarnega odseka glasuje predsednik le tedaj, če so glasovi enako razdeljeni.

V disciplinarni odsek se ne smejo pritegniti osebe, ki bi bile v dotični zadevi lahko pristranske.

Člen 26. pravi: Dokler traja spor zaradi razsodbe, da se kdo odpusti iz dela itd. V tem členu je treba vstaviti točko, da se v slučaju, da se izkaže, da obtoženec ni zagrešil toliko, da se ga odpusti ali celo nič, se mu mora nastalo škodo na zasluzku povrniti.

2. Predlogi

k pravilniku o kategorijah in plačnem sistemu v tobačnih tovarnah Jugoslavije.

§ I. naj se glasi: Vse delavstvo, zaposleno v tobačnih tovarnah, se deli v tri kategorije. Prva kategorija obsega nadzornike, pisarniško pomožno osebje in vse profesioniste, ki imajo učna izpričevala in opravljajo posel profesionista.

Druga kategorija obsega vse moške delavce, izvzemši prve kategorije.

Tretja kategorija obsega vse ženske delavke, izvzemši prve kategorije.

§ II. naj se glasi: Po plačilnem sistemu se dele delavci in delavke v dnevničarje in tedničarje. Vsaka kategorija se deli v mezdne skupine (grupe). Prva kategorija naj ima 3 mezdne skupine.

I. skupino tvorijo nadzorniki in predelavci po oddelkih.

II. skupino tvorijo moško pisarniško osebje in vsi profesionisti, ki imajo učna izpričevala in opravljajo posel profesionista.

III. skupino tvorijo vse ženske (delavke), pisarniške moči.

Druga kategorija se deli v 3 mezdne skupine (grupe).

I. mezdna skupina obsega: vodje pri strojih za cigarete in pri strojih za pakovanje cigaret, Pazniki motorjev in električnih vzdigalnic, nočni čuvaji (v kolikor niso nastavljeni), dnevni čuvaji, delavci pri harmanih, brusači, rezalci tobaka, pakovalci zabojev, škropilci tobaka, delavci pri zvitihih.

II. mezdna skupina obsega: Vsi ostali delavci, zaposleni v oddelkih. Ako pa ti vrše delo, navedeno v prvi mezdni skupini začasno, ima plačo I. mezdne skupine.

III. mezdna skupina obsega vse ostalo moško delavstvo pri splošni manipulaciji. Ako vrše dnevno delo v oddelku, mu pripada plača prve ali druge mezdne skupine.

Tretja kategorija se deli v tri mezdne skupine.

I. mezdna skupina obsega: vizitatorke, tehtarice, prejemalke v fabricaciji cigaret, izdelovalke kartonov, prejemalke cigar, kuharice, delavke pri stroju za zvitke. Delavke pri strojih za pakovanje tobaka, izdelovalke cigar od viržink višje.

II. mezdna skupina obsega: izdelovalke cigar od viržink nižje, sortiranje listov, delavke pri situ, delavke v pripravilnici tobaka za cigare, delavke pri strojih za cigarete, ribarice.

III. mezdna skupina obsega vse ostalo žensko osebje.

Vse delavstvo postane po dobljeni stalnosti takoj tedničar.

§ 5. Plačilni sistem naj obsega: 1. Osnovna plača. 2. Draginjske doklade za otroke.

§ 6. Osnovna dnevna plača.

Delavci I. kategorije po mezdni skupinah prejemajo minimalno plačo dnevno po sledeči skali:

Službena leta	Osnovna plača dinarjev:	I.	II.	III.
do 1	85.—	75.—	60.—	60.50
1—2	85.50	75.50	60.50	61.—
2—3	86.—	76.—	61.—	61.50
3—4	86.50	76.50	61.50	62.—
4—5	87.—	77.—	62.—	62.50
5—6	87.50	77.50	62.50	63.—
6—7	88.—	78.—	63.—	63.50
7—8	88.50	78.50	63.50	64.—
8—9	89.—	79.—	64.—	64.50
9—10	89.50	79.50	64.50	65.—
10—11	90.—	80.—	65.—	65.50
11—12	90.50	80.50	65.50	66.—
12—13	91.—	81.—	66.—	66.50
13—14	91.50	81.50	66.50	67.—
14—15	92.—	82.—	67.—	67.50
15—16	92.50	82.50	67.50	68.—
16—17	93.—	83.—	68.—	68.50
17—18	93.50	83.50	68.50	69.—
18—19	94.—	84.—	69.—	69.50
19—20	94.50	84.50	69.50	70.—
20—21	95.—	85.—	70.—	70.50
21—22	95.50	85.50	70.50	71.—
22—23	96.—	86.—	71.—	71.50
23—24	96.50	86.50	71.50	72.—
24—25	97.—	87.—	72.—	72.50
25—26	97.50	87.50	72.50	73.—
26—27	98.—	88.—	73.—	73.50
27—28	98.50	88.50	73.50	74.—
28—29	99.—	89.—	74.—	74.50
29—30	99.50	89.50	74.50	

Delavci II. kategorije po mezdni skupinah in službenih letih sprejemajo minimalno dnevno plačo:

I. mezdna skupina do 1 leta 50.— Din dnevno.

II. mezdna skupina do 1 leta 48.— Din dnevno.

III. mezdna skupina do 1 leta 46.— Din dnevno.

Vsako leto avtomatično napreduje za 50 para, tako da pride do 30. leta službe:

I. mezdna skupina Din 64.50.

II. mezdna skupina Din 62.50.

III. mezdna skupina Din 60.50.

Delavke III. kategorije po mezdni skupinah in službenih letih prejemajo minimalno plačo dnevno:

I. mezdna skupina Din 45.— dnevno.

II. mezdna skupina Din 43.— dnevno.

III. mezdna skupina Din 40.— dnevno.

Napreduje vsako leto kot v II. kategoriji, tako da pride do 30. leta službe:

I. mezdna skupina Din 60.50.

II. mezdna skupina Din 57.50.

III. mezdna skupina Din 54.50.

V I. kategoriji predelavci so: predelavci pri strojih za cigarete, predelavci pri strojih za pakete, predelavci pri strojih za zaboje, predelavci pri strojih za kartone, predelavci pri strojih za cigare, predelavci pri strojih za rezanje tobaka, predelavci pri parnem kotlu, predelavci pri zidarjih.

Poleg zgoraj označene plače in doklade za otroke odpadejo vse doklade in nagrade, tudi takozvane nagrade za pridnost. Doklade za otroke znašajo dnevno 5 Din in sicer do časa, ko otrok sam zasluži, to je do izužbe ali do izžolanja in to velja za zakonske in nezakonske. Kategorije so za to razdeljene tako, da napreduje v stalnosti in plači vsaka oseba zase, da ni treba čakati delavcu, ki ima že pravico do stalnosti, da pride na vrsto prej 10 žensk in par profesionistov, potem šele on.

Ukinejo se §§ 7., 8., 10., 11., brezpogojno pa §§ 12. in 15. — § 16. naj se glasi: Ta pravilnik velja za vse delavstvo, zaposleno v tobačni tovarni.

(Konec prihodnjič.)

Mezdno gibanje papirniških delavcev v Sladkem vrhu.

Poročali smo že v zadnji številki »Delavca«, da se je delavstvo, ki je organizirano, odločilo, da si izbojuje izboljšanje svojega mizernega položaja. Dne 21. oktobra se je predložilo podjetju predlog za kolektivno pogodbo in zvišanje plač. Zahtevki se sučejo od 20 do 25 odstotkov povisja na dosedanje prejemke. Le v par slučajih, za težavno delo, je zahtevke za povisek nekoliko večji. V nedeljo, dne 3. t. m. se je vršilo zborovanje tega delavstva. Na zborovanju sta poročala tajnik sodr. Jakomin iz Ljubljane in sodr. Dvoršak iz Maribora. Na zborovanju, ki je bilo lepó obiskano kljub slabemu vremenu in oddaljenosti delavstva, se je razpravljalo o taktiki, s katero naj se mezdno gibanje izpelje. Napravili so se vsi potrebni zaključki za vse eventualnosti. Delavstvo stoji za svojimi zahtevami enodušno, kompaktno in je pripravljeno na vse. Mi računamo na uvidevnost podjetja, ker so zahtevki skromni, če primerjamo plače delavcev po papirnicah drugod, da bode prišlo težnjam delavstva nasproti in ne bo gnalo stvari do skrajnosti.

»Svoboda«. Izšla je novemberska številka te delavske revije. Prinaša lepe slike in zanimive članke in povesti. Naša delavska kulturna revija »Svoboda« postaja vedno zanimivejša. Sodrugi, kdor še ni, naj postane član Delavske kulturne in teološke zveze »Svoboda« in dobivali bo ste mesečni »Svoboda« zastoj. Članarina je 4 Din mesečno.

»Snaga«. Najnovejša številka ilustriranega delavskega časopisa za kulturo in šport je izšel za november z zanimivo vsebino in z lepimi ilustracijami. Izhaja v Sarajevu, Delavski dom. Naročnina za tri mesece 9 Din.

»Socialna Misao«, št. 11. novemberska, je izšla. Vsebina je bogata. Izhaja v Zagrebu, Preradovičeva ul. 42, III. kat in stane za pol leta 20 Din.

Prvi ozir. ustanovni občni zbor »Mestne delavske zavarovalnice« v Ljubljani se vrši v nedeljo, 17. novembra 1929 ob pol 10. uri dop. v dvorani mestn. magistrata.

Znižane cene v kino Ljubljanski dvor. Da se omogoči poset kinopredstav tudi najnižjim slojem, predvsem delavstvu, je ravnateljstvo kina Ljubljanski dvor zelo znižalo vstopnino. V delavnik ob 4. uri in v praznik in nedeljo ob pol 11. ter ob 3. uri lahko za 4 Dinarje sedete, kamor hočete. Kot delavski list moramo povdariti, da je z ozirom na majhno možnost, ki jo nudi danes življenje delavcu, treba ta čin kina Ljubljanski dvor pozdraviti in odobravati. Kino Ljubljanski dvor zagotavlja, da bo kljub nizkim cenam predvajal najboljše in najizbranejše filme. Mi delavstvo na to opozarjamo, kino Ljubljanski dvor pa priporočamo vsem, ki si žele cenenege in dobrege razvedrila.

KINO LJUBLJANSKI DVOR
Telefon 2730

Najlepši filmi, najcenejši kino, last Udruženja vojnih invalidov. V delavnikih ob 4. uri, v nedeljo in praznikih ob 1/2 11. in ob 3. uri. — Enotna cena za vse sedeže 4.— Din. Lahko sedete, kamor hočete! Poleg tega pri vseh ostalih predstavah najnižje cene: 4.—, 6.—, 8.— dinarjev.

Svoji k svojim!
Delavski gospodar, delavska gospodinja kupujeta pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listu.

Josip Olup
Ljubljana, Stari trg št. 2. (na vogalu)

Trgovina z manufakturnim blagom, velika izbira oblek lastnega izdelka, čeških in domačih tovarni sukna in hlačevine. Velika zaloga klobukov, čepic in raznega perila. — Moje geslo je: dobro blago, nizke cene! Priporoča tudi svojo gostilno „Pod Trančo!“

Ako rabite
sveže ali umetno cvetje, vence, šopke, poročne šopke, različne košarce in aranžmaje kakor tudi dekoracijske rastline za okrasitev dvoran se Vam priporoča cvetličarna

Pavel Šimenc
Ljubljana, Sv. Petra c. 33
Postrežba točna! Cene zmerne!

Vsaki delavec in nameštenec
naj ima v svojem prostem času zabavo. — Naj se zabava z

Lubas-harmonikami

Govorite svojo narodno godbo. — Igrajte na harmonike!
Prvovrstna in močna kvaliteta
Cene nizke!

Prva jugoslavenska izdelovalnica harmonik
Fr. Lubas, Ljubljana, Dunajska c. 36

Oblačila
za gospode in dame
kupite najceneje pri

FRAN LUKIČ,
Ljubljana, Stritarjeva ul.